

Rapport fra fact-finding mission til Syrien og Libanon

Forhold for kurdere, statsløse palæstinensere samt retsforhold m.m. i Syrien

17. – 27. september 2001

Udlændingestyrelsen

Indholdsfortegnelse

1. BAGGRUND FOR MISSIONEN	4
2. BEMÆRKNINGER TIL METODE OG KILDER	5
3. HISTORISK INDLEDNING	7
4. KURDERNE I SYRIEN	9
4.1 INDLEDNING	9
4.2 BAGGRUND	10
4.3 SYRISKE KURDERE MED STATSBOGERSKAB	11
4.4 STATSLØSE KURDERE	12
4.4.1 <i>Ajanib</i>	12
4.4.2 <i>Maktoumeen</i>	14
4.4.3 <i>Kurdere fra nabolandene</i>	15
4.5 POLITISK AKTIVITET	15
4.6 KULTUR	17
4.6.1 <i>Sprog, musik og litteratur</i>	17
4.6.2 <i>Newroz – det kurdiske nytår</i>	18
5. FORHOLDENE FOR STATSLØSE PALÆSTINENSERE I SYRIEN	19
5.1 UNRWA	19
5.2 GENERELLE VILKÅR FOR STATSLØSE PALÆSTINENSERE I SYRIEN	20
5.3 STATSLØSE PALÆSTINENSERE OG UDREJSEFORHOLD	21
5.4 PALÆSTINENSISKE ORGANISATIONER I SYRIEN	22
5.4.1 <i>Manøvrerum for palæstinensiske organisationer i Syrien</i>	24
5.4.2 <i>Interne palæstinensiske forhold</i>	25
6. DEN MUSLIMSKE OPPOSITION	28
7. FORHOLD FOR TILHÆNGERE AF RIFAAT AL-ASSAD	30
8. FORHOLD FOR KVINDER I SYRIEN	31
9. RETSVÆSEN, FÆNGSLER MM.	34
9.1 <i>Retssystemet</i>	34
9.2 <i>Politiske fanger</i>	35
9.3 <i>Fængsler og tortur</i>	36
10. KONSULTEREDE KILDER	38
11. LITTERATURLISTE	40

12. ANVENDTE FORKORTELSER.....41

BILAG 1: KORT OVER SYRIEN (UNIVERSITY OF TEXAS AT AUSTIN – GENERAL LIBRARIES 1990)42

1. Baggrund for missionen

Der er de seneste par år i Danmark registreret et stigende antal asylansøgninger fra syriske statsborgere. I 1998 søgte 14 syriske statsborgere asyl i Danmark. I 1999 søgte 37 syriske statsborgere asyl i Danmark, mens antallet af asylansøgninger fra denne gruppe i 2000 var 55. Samtidig har asylsøgende statsløse palæstinensere fra Syrien i stigende grad som asylmotiv henvist til interne palæstinensiske konflikter i Syrien, som har været vanskelige at bedømme ud fra de eksisterende baggrundsoplysninger. Endelig forekommer der i Danmark jævnligt asylansøgninger fra statsløse kurdere fra Syrien. De nævnte grupper vurderes i Danmark i asylsammenhæng alle i forhold til Syrien.

Asylmotivet har for syriske statsborgeres vedkommende typisk været tilknytning til og politiske aktiviteter for et illegalt kurdisk parti eller den muslimske bevægelse Muslim Brotherhood (Det muslimske broderskab). Statsløse palæstinensere fra Syrien påberåber sig oftest forfølgelse fra palæstinensiske organisationer, som er hjemmehørende i Syrien. De fleste ansøgere henviser til, at de frygter at blive straffet af en given palæstinensisk organisation, som de er udtrådt af uden tilladelse. Nogle ansøgere henviser til, at de er blevet tvangsrekrutteret af en palæstinensisk organisation.

På den baggrund besluttede Udlændingestyrelsen at gennemføre en fact finding-mission til Syrien. Missionen blev gennemført i perioden 17. – 27. september 2001. Under missionen besøgte delegationen sammen med en repræsentant fra den danske ambassade Damaskus og Qamishli i Syrien og Beirut i Libanon. I forlængelse af missionen gennemførte styrelsen 10.-11. oktober 2001 et besøg i London for at konsultere kilder med kendskab til situationen i Syrien.

2. Bemærkninger til metode og kilder

Inden missionen identificerede Udlændingestyrelsen en række kilder i Syrien. Desuden bistod den danske ambassade i Damaskus styrelsen med at identificere et antal kilder i landet. Eftersom det er vanskeligt at identificere Ngo'er i Syrien på menneskerettighedsområdet, etablerede styrelsen, i samarbejde med den danske ambassade, ligeledes kontakt med en række Ngo'er og andre kilder i Libanon. Det skete for at den vej at søge yderligere oplysninger om forhold i Syrien og for at sikre et bredere kildegrundlag end det, der er tilgængeligt i Syrien. Styrelsen konsulterede derudover i London efter missionen yderligere nogle kilder, som var blevet anbefalet delegationen under missionen.

Det stod på forhånd klart, at det kunne vise sig vanskeligt at skaffe detaljerede oplysninger om forholdene for den kurdiske befolkning i Syrien. Dette skyldes bl.a. fraværet af Ngo'er og fraværet af en organiseret legal opposition i landet.

Styrelsen skaffede inden missionen via ambassaden kontakt til kurdiske kilder i Qamishli i det nordøstlige Syrien, hvor en stor del af det kurdiske mindretal er bosiddende. Kort efter ankomst til Qamishli viste det sig imidlertid, at de syriske myndigheder fulgte delegationens bevægelser i byen særdeles tæt. Delegationen besluttede på denne baggrund at opgive at forsøge at afholde møder med repræsentanter for kurdiske partier i Syrien. Delegationen vurderede, at det var for usikkert, hvilke konsekvenser sådanne møder kunne få for eventuelle kurdiske mødepartnere. Desuden var delegationen af den opfattelse, at værdien af de oplysninger, som kurdiske repræsentanter måtte ønske at give delegationen, ville mindskes betydeligt af det forhold, at delegationen var tæt overvåget.

I det følgende beskrives de væsentligste kilder, som danner grundlag for nærværende rapport:

General Authority for Palestinian Arab Refugees (GAPAR) er den statslige syriske institution, som administrerer statsløse palæstinenseres forhold i Syrien. GAPAR er et kontor under Social- og Arbejdsministeriet.

United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) er en FN-organisation, som i 1949 blev oprettet særligt til at yde støtte til de palæstinensiske flygtninge, som efter Israels oprettelse kom til andre lande i regionen. UNRWA's mandat omfatter Syrien, Libanon, Jordan, Gaza og Vestbredden.

De palæstinensiske kilder omfatter de palæstinensiske organisationer Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP) og Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP), som Udlændingestyrelsen tidligere har afholdt møder med i Libanon. Begge organisationer har i mange år spillet en væsentlig rolle i palæstinensisk politik, bl.a. i oppositionen til Yassir Arafat. Begge organisationer har længe haft en officiel tilstedeværelse i Damaskus.

Den palæstinensiske journalist og forfatter Hamad Moud konsulteredes på anbefaling af ambassaden. Moud er forfatter til flere bøger om det palæstinensiske problematik og andre forhold i Mellemøsten og har studeret regionen de seneste 30 år. Moud er bosat i Damaskus.

Delegationen blev under missionen anbefalet en syrisk juridisk kilde af en vestlig diplomatisk kilde. Den pågældende syriske kilde konsulteres jævnligt af denne vestlige diplomatisk kilde i spørgsmål vedrørende særligt kvinders forhold i Syrien. Den syriske juridiske kilde ønskede at forblive anonym.

Foundation for Human and Humanitarian Rights, Lebanon (FHHRL) er en fremtrædende menneskerettighedsorganisation i Beirut. Under Udlændingestyrelsens og Dansk Flygtningehjælps fact finding-mission til Libanon i 1998 konsulterede delegationen FHHRL, ligesom andre vestlige lande de seneste år har afholdt møder med organisationen. FHHRL samarbejder med Human Rights Watch og Amnesty International.

Syrian Human Rights Committee (SHRC) i London blev anbefalet delegationen af Amnesty International (AI) i London. SHRC konsulteres af AI, der betegner organisationen som troværdig.

Kurdish Human Rights Project (KHRP) i London blev anbefalet delegationen af Wa'il Kheir, formand for FHHRL i Beirut. KHRP's arbejde består bl.a. at øge opmærksomheden om menneskerettighedskrænkelser imod kurdere i forskellige lande, for eksempel indbringer KHRP sager for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol vedrørende menneskerettighedskrænkelser imod kurdere i Tyrkiet. Organisationen udfører også research og planlægger i øjeblikket en fact finding-mission til Syrien. KHRP modtog i 2000 støtte fra bl.a. det hollandske og det finske udenrigsministerium.

David McDowall, en britisk historiker og forsker, blev anbefalet af KHRP. McDowall har skrevet en rapport for KHRP om forholdene for kurdere i Syrien.

Suheil Natour er palæstinensisk jurist og har skrevet flere værker om de sociale og juridiske vilkår for statsløse palæstinensere i Libanon. Under Udlændingestyrelsens og Dansk Flygtningehjælps fact finding-mission til Libanon i 1998 konsulterede delegationen ligeledes Natour.

Delegationen konsulterede desuden fem vestlige, diplomatisk kilder.

Samtlige konsulterede kilder blev gjort opmærksom på, at delegationens rapport er offentlig, og at den vil blive offentliggjort med angivelse af kilder. Kilderne blev desuden orienteret om, at rapporten vil blive oversat til engelsk med henblik på distribution internationalt. Flere kilder ønskede ikke at blive citeret ved navn. Enkelte kilder ønskede at forblive anonyme og foretrak, at de oplysninger, som de videregav til delegationen, ikke anvendes i rapporten.

3. Historisk indledning

Efter det Osmanniske Riges opløsning efter Første Verdenskrig blev Frankrig i 1920 udpeget til at administrere Syrien som mandat-område under Folkeforbundet. Allerede i sommeren 1920 udskiltes Libanon som en særlig del af det franske mandat. Resten af Syrien blev opdelt i en række mere eller mindre selvstyrende områder, blandt andet fik det drusiske og alawittiske område selvstyre. I midten af 1930'erne blev de forskellige områder samlet til en stat. Syrien blev selvstændigt i 1946 og etableret som republik med et pluralistisk politisk system, der frem til 1963 ofte blev sat ud af kraft af en række militærkup.

I 1950'erne og 1960'erne var Syrien præget af diskussionen om deltagelse i en union med Irak eller Egypten. Syrien indtrådte i 1958 i en union med Egypten, men efter et kup i 1961 var de nye magthavere imod unionen, og Syrien trak sig ud. I marts 1963 tog Ba'ath-partiet magten ved et nyt kup, og partiet har siden domineret Syrien¹. Ba'ath-partiets politik førte allerede i 1964 til voldsomme konflikter med liberale grupper i landet. Internt i partiet var der politiske kampe mellem den civile fløj og den militære fløj, der blev repræsenteret af officerer fra de religiøse minoriteter. I 1966 indledte den militære fløj et kup ledet af Salih Jadid og støttet af Hafez al-Assad, der var chef for flyvevåbenet. Tabet af Golan-højderne til Israel i 1967 førte imidlertid til rivalisering mellem de to. Hafez al-Assad, der var blevet forsvarsminister, gennemførte i 1970 et kup, og blev i 1971 valgt til præsident.² Al-Assad gjorde det muligt for en række mindre politiske partier at deltage i det politiske liv, og i marts 1972 dannede Ba'ath-partiet sammen med disse Den Nationale Progressive Front. De mindre partier har egne valgte repræsentanter i Syriens nationalforsamling.

I slutningen af 1970'erne begyndte der i Hama, Aleppo og Homs at udvikle sig en opposition mod Hafez al-Assad. Under ledelse af den militante muslimske bevægelse Muslim Brotherhood, blev der udført angreb mod myndigheder og offentlige bygninger. Al-Assad bemyndigede sin bror Rifaat al-Assad til at slå oprøret ned, og i 1979-80 blev en række opstande nedkæmpet. Urolighederne kulminerede med en opstand i Hama i 1982. I forbindelse med nedkæmpelsen af denne opstand menes omkring 10.000 mennesker dræbt.

Kurderne blev undertrykt af det syriske regime i 1960'erne. I 1970'erne skete der imidlertid en vis opblødning, og kurderne fik større frihed til at dyrke egen kultur, ligesom de i et vist omfang fik tidligere konfiskeret jord tilbage. Fra slutningen af 1980'erne blev det – som for andre syrere – kurderne forbudt at danne egne politiske organisationer, udgive egne aviser osv.

Palæstinenserne i Syrien er aldrig blevet tilladt at etablere sig som en selvstændigt politisk faktor, og de er underlagt nøje kontrol af de syriske myndigheder. Hafez al-Assad så med stor skepsis på Palestine Liberation Organisation (PLO) og organisationens leder Yassir Arafat. Styret støttede således i 1983 og 1984 åbenlyst en række palæstinensiske grupper i Libanon mod Arafat. Syrien er et af den arabiske nationalismes kernelande og ser sig selv som det palæstinensiske folks nærmeste

¹ Ba'ath er et socialistisk parti som bl.a. baserer sig på den panarabiske tanke.

² Golan-højderne blev i 1967 besat af Israel. I 1981 annekterede Israel dele af området.

allierede i den arabiske verden. Siden tabet af Golan-højderne er Syrien blevet betragtet som Israels største fjende i den arabiske verden.

Et flertal på omkring 70 procent af den syriske befolkning er sunni-muslimer, mens druserne, samt forskellige shia-muslimske og kristne minoriteter udgør resten. Hafez al-Assad og hans søn, den nuværende præsident Bashar al-Assad, er alawitter, en shia-muslimsk religiøs sekt, der tæller omkring 10-15 procent af den syriske befolkning. Alawitterne, som udgør kernen i det syriske regime, er ikke tilstrækkeligt talstærke til at regere Syrien alene. De må således søge støtte hos andre minoriteter for at fastholde magten i landet.

Magten i Syrien er samlet omkring præsident Bashar al-Assad i en snæver kreds af ministre, højtstående medlemmer af Ba'ath-partiet og sikkerhedsrådgivere. Medlemmerne af denne kreds er typisk alawitter og ofte fra al-Assad-familiens hjemegn i det nordvestlige Syrien.

Der har eksisteret en næsten uafbrudt undtagelsestilstand i Syrien siden 1963. Sikkerhedstjenesterne udøver en omfattende kontrol med det syriske samfund og slår hårdt ned på enhver opposition, der betragtes som en trussel mod al-Assad-familien, styret, Ba'ath-partiet eller statens enhed. Anvendelsen af tortur er i denne forbindelse udbredt. Kontrollen med det politiske liv er så omfattende, at der ikke i Syrien eksisterer en organiseret politisk opposition. Spontane protester mod styret forekommer meget sjældent.

Syrien betegnedes af en kilde i Syrien som et "gråzone-land". Lovgivningen er modsætningsfyldt og vagt formuleret, og der er ingen klare regler for eller tilkendegivelser af, hvad der er tilladt, og hvad der ikke er tilladt. Aktiviteter kan være illegale, men alligevel tolereret af myndighederne. Det afhænger i vid udstrækning af den aktuelle situation, aktiviteterens art og indstillingen hos involverede personer i sikkerhedstjenesterne, hvorvidt der bliver slået ned på illegale aktiviteter. I gråzonen findes nogle røde linjer, som det syriske styre ikke accepterer bliver overtrådt. Efter 30 år med Hafez al-Assad kender den syriske befolkning de røde linjer. De udøver således selvrensensur og ved, at enhver åbenlys kritik af regimet kan få alvorlige konsekvenser.

Det syriske styre er sekulært, og siden nedkæmpelsen af opstandene i slutningen af 1970'erne og starten af 1980'erne er regimet meget bevidst om truslen fra en islamisk opposition. Frankrigs udskillelse af Libanon og opsplittningen af Syrien i 1920 har styrket styrets bevidsthed om betydningen af den syriske stats enhed. Myndighederne er meget opmærksomme på, hvad de anser som fundamentalisme og separatisme og slår hårdt ned på aktiviteter af den art, som opfattes som en trussel imod statens enhed.

4. Kurderne i Syrien

4.1 Indledning

Kurderne er Syriens største etniske minoritet. En vestlig diplomatisk kilde (1) anslog, at kurderne udgør omkring 10 procent af den syriske befolkning på cirka 16 millioner mennesker. Flere kilder anslog, at der lever 1½ - 2 millioner kurdere i Syrien. Overslagene over antallet af statsløse kurdere varierer fra 120.000 til 360.000.

Kurderne bor hovedsagligt i tre områder i Syrien. Der lever kurdere i grænseområdet til Tyrkiet omkring byen Jarablus. Herudover bor der kurdere i Hasakeh-provinsen i den nordøstlige del af Syrien, i hjørnet mellem Tyrkiet, Irak og Syrien fra Ras al´Ayn over Qamishli til Dayrik. Området bliver ofte benævnt al-Jazira, der refererer til den nordlige del af Mesopotamien mellem floderne Eufrat og Tigris. Området er i dag delt mellem Syrien og Irak. Endelig bor der kurdere i Kurd Dagh og Afrin, et bjergigt område i den nordvestlige del af Syrien. Kurderne i Kurd Dagh har beboet bjergene i århundreder, mens det nordlige al-Jazira fortrinsvis er blevet befolket af kurdere i sidste halvdel af 1800-tallet og i forbindelse med indvandringen af kurdere fra Tyrkiet i 1920'erne og siden i 1950'erne.

Kurderne bor således fortrinsvis i landområder, men Damaskus har også et stort kurdisk samfund. Det kurdiske samfund i Damaskus har eksisteret siden middelalderen, da kurderne var en del af de muslimske hære. Hærføreren Salah al-Din (Saladin), der førte an i kampen mod korsridderne, er den mest kendte af disse. Kurderne bosatte sig i egne kvarterer udenfor Damaskus. De syriske kurdere taler kurmanji kurdisk. Mange er imidlertid tosprogede, og de kurdere, der i mere end en generation har levet i arabisk-talende områder taler som regel arabisk. Kurderne i Damaskus taler således arabisk og anslås i dag at tælle omkring 300.000 personer.

I Aleppo lever der ligeledes omkring 300.000 kurdere, disse er hovedsagligt indvandret fra Afrin og al-Jazira.

Langt hovedparten af kurderne i Syrien er sunni-muslimer. Der eksisterer dog to Yezidi-kurdiske grupper i landet. Yezidi-religionen har optaget elementer fra flere af de større religioner i området. Syriens ene Yezidi-kurdiske samfund udgør den vestligste del af Yezidi-samfundet fra Jabal Sinjar-området i Irak. Det andet Yezidi-kurdiske samfund lever i Jabal Sim´an og Afrin-dalen tæt ved Kurd Dagh. De to samfund udgør tilsammen omkring 10.000 personer.

Da Bashar al-Assad overtog magten efter sin fars død i juni 2000 var der et udbredt håb om liberaliseringer i det syriske samfund, men efter nogle måneders opblødning strammede det syriske styre igen grebet. Bashar al-Assad er i færd med at konsolidere sin position, og enhver forandring vil derfor ske langsomt og under hensyntagen sikkerhedstjenesterne og den magtelite, som præsidenten støtter sig til. En artikel i avisen Al-Hayat den 22. august 2001 omtalte for første gang kurderne som en specifik etnisk gruppe. Ifølge en artikel i den libanesiske avis An-Nahar tirsdag den 25. September 2001 havde der været afholdt møder med kurdere og repræsentanter for Ba'ath-partiet. Disse åbninger mod kurderne blev af forskellige kilder anset som det syriske styres forsøg

på at splitte oppositionen med en ”del og hersk politik” eller som et forsøg på at pacificere kurderne ved at gøre dem til en del af systemet.³

4.2 Baggrund

En vestlig diplomatisk kilde (1) forklarede, at der i Syrien er en frygt for, at kurderproblemet i nabolandene Tyrkiet og Irak skal smitte af på situationen i Syrien. Der har ikke hidtil i Syrien været konflikter mellem myndighederne og den kurdiske minoritet i samme omfang som i de to nabolande. Kilden gjorde opmærksom på, at kurderne traditionelt har beboet den nordlige del af Syrien. Det syriske regime har derfor søgt området befolket med arabere for at skabe et arabisk bælte mellem kurderne i Syrien og de kurdiske områder i nabolandene.

Wa’il Kheir, leder af Foundation for Human and Humanitarian Rights, Lebanon, FHHRL, oplyste, at de syriske myndigheder forflyttede kurderne i det nordlige Syrien i forbindelse med reguleringen af Eufkrat-floden. Han tilføjede, at formålet var at etablere et etnisk arabisk bælte mellem kurderne i Syrien og de kurdiske områder i nabolandene. Saleem el-Hasan, SHRC i London, forklarede at der langs Syriens grænse blev skabt et arabisk bælte, der var 50 kilometer bredt og 280 kilometer langt. Mere end 300 kurdiske landsbyer blev evakueret, og arabere blev bosat i dem.

El-Hasan forklarede, at der blev ført en hårdhændet politik overfor kurderne indtil 1975. Herefter skete der en vis opblødning i forbindelse med, at al-Assad, som led i en ”del og hersk politik”, støttede kurderne imod andre potentielle oppositionsgrupperinger i Syrien. El-Hasan forklarede videre, at det syriske styre fastholdt en hård kurs overfor kurderne, som blev anset for at være separatister, der ønskede at etablere deres egen stat. Sikkerhedstjenesterne begyndte også på dette tidspunkt at rekruttere kurdere, der skulle anvendes i arbejdet imod de øvrige kurdere i Syrien. Efter anlæggelsen af Eufkrat-dæmningen blev der i det nordlige Syrien i 1970’erne og indtil midt i 1980’erne anlagt mønsterlandsbyer, som blev befolket med Assad-tro arabere fra byer ved den syriske kyst. Ifølge el-Hasan blev der anlagt mere end 100 af disse byer. Styret prøvede endog at ændre navnene på områder og byer fra kurdisk til arabisk. Eksempelvis blev Afrin forsøgt ændret til Revolutionsbyen og Kurd Dagh (det kurdiske bjerg) til Det Arabiske Bjerg.

En vestlig diplomatisk kilde (4) oplyste, at det nordøstlige Syrien rummer landets væsentligste olieklender og dets bedste landbrugsjord. Da det samtidig er en ustabil grænseregion, føres der en meget streng myndighedskontrol med området. En vestlig diplomatisk kilde (1) forklarede, at sikkerhedstjenestens store aktivitet i det nordlige Syrien skyldes kombinationen af sikkerhedsproblemer og det store antal kurdere i Qamishli og Hasakeh. Kilden tilføjede, at der også i Aleppo i det nordvestlige Syrien lever mange kurdere, men her findes ikke samme grad af overvågning. En vestlig diplomatisk kilde (3) forklarede, at der i sikkerhedstjenesten er en frygt for, at kurderne har et ønske om at etablere deres egen stat. Kilden forklarede, at det syriske styre tillader, at kurderne til en vis grænse dyrker deres kulturelle egenart. Hvis disse aktiviteter af myndighederne anses for at have en politisk karakter, medfører det problemer for de involverede. Kilden forklarede videre, at de syriske efterretningstjenester ikke producerer falske beviser i den type sager. Sikkerhedstjenesten kan blot erklære, at der er tale om separatister som baggrund for eventuelle arrestationer.

³ Indledningen er baseret på David McDowalls ”The Kurds of Syria”, december 1998

Samme kilde understregede, at det er svært at vurdere i hvor høj grad undertrykkelsen og diskriminationen af statsløse kurdere udøves med det formål at holde dem ude af erhvervslivet og konkurrencen om arbejde og forretninger.

Kerim Yildiz, præsident for Kurdish Human Rights Project (KHRP) i London, oplyste, at kurdere, der ikke er involveret i politik, ikke er risiko for forfølgelse.

En vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at der eksisterer en skjult social konflikt mellem kristne og kurdere. En vestlig diplomatisk kilde (4) forklarede, at de kristne i det nordøstlige Syrien ikke diskrimineres på baggrund af religionen. De kristne føler dog et stigende socialt pres i forbindelse med forandringer i befolkningssammensætningen, hvor kurderne udgør en stadigt stigende andel. Hvis der eksempelvis åbnes en kurdisk forretning, handler kurderne dér i stedet for som traditionelt hos de kristne.

En vestlig diplomatisk kilde (4) beskrev det kurdiske samfund som traditionelt og konservativt og tilføjede, at det kurdiske samfund er meget splittet. Saleem el-Hasan, SHRC, bekræftede, at de syriske kurdere er splittede og forklarede, at de ofte kæmper indbyrdes for snævre egeninteresser i stedet for en fælles kurdisk sag. Han vurderede i øvrigt, at Syrien sammenlignet med nabolandene er et af de bedste lande at leve i for kurderne.

En vestlig diplomatisk kilde (4) betegnede Syrien som et ”gråzoneland”. Lovgivningen er modsætningsfyldt og vagt formuleret. Aktiviteter kan være illegale men tolereret af myndighederne. Kilden forklarede, at der i gråzonerne findes ”røde linjer”, som syriske myndigheder ikke tillader bliver overskredet. Kilden oplyste, at den syriske befolkning derfor i vid udstrækning udøver selvcensur. Befolkningen kender de røde linjer, og ved hvad de kan sige og ikke kan sige. For mange kontakter med udenlandske grupper eller diplomater vil være at overskride en ”rød linje”, ligesom enhver kritik af regimet betragtes som en overskridelse.

Samme kilde oplyste, at stemningen overfor oppositionen i Syrien er blevet en smule mere afslappet efter, at Bashar al-Assad er kommet til magten. Styret er dog stadig meget afhængigt af sikkerhedsapparatet, og det kan være en del af baggrunden for, at der for nylig er foretaget arrestationer af medlemmer af den såkaldte ”civil society movement”.

Kilden oplyste videre, at der kan forekomme vilkårlige arrestationer. Meget afhænger af sammenhængen, af den involverede officer i sikkerhedstjenesten og af, hvilke personer, der er blevet anholdt. Kilden nævnte som eksempel et tilfælde, hvor person var eftersøgt af myndighederne, der derefter – i det pågældende lokalområde – arresterede alle personer med samme navn som eftersøgte.

4.3 Syriske kurdere med statsborgerskab.

En vestlig diplomatisk kilde (1) oplyste, at kurdere med syrisk statsborgerskab ikke generelt har problemer med myndighederne. Kurdere med syrisk statsborgerskab kan i nogle tilfælde opnå indflydelsesrige positioner i det syriske samfund. Der har eksempelvis været ministre af kurdisk afstamning i den syriske regering. Derimod har de statsløse kurdere en række problemer. De kan f.eks. ikke få udstedt dokumenter, registreret ægteskaber, registreret børn eller få udstedt pas til udrejse. En anden vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at det ikke er indtrykket, at der sker undertrykkelse alene på grund af etnisk oprindelse. Skillelinjen går mellem de kurdere, der er syriske statsborgere og de statsløse kurdere. Samme kilde tilføjede, at de statsløse kurdere er

udstyret med et orange Id-kort (kortets farve beskrives af forskellige kilder som rødt, orange eller pink).

En vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at en artikel i avisen Al-Hayat den 22. august 2001, for første gang omtalte kurderne som en specifik etnisk gruppe. Artiklen refererede desuden, at ”kurdiske repræsentanter” havde afholdt et møde med repræsentanter fra Ba’ath-partiet. Kilden vurderede, at dette er blevet tilladt af de syriske myndigheder ud fra et ønske om at indbinde kurderne og gøre dem til en del af systemet, og for således bedre at kunne overvåge, hvad der foregik i kurdiske kredse.

4.4 Statsløse kurdere

4.4.1 Ajanib

David McDowall betegner Syrien som den arabiske nationalismes kerneland.⁴ Som et resultat af forskellige ideologier, for eksempel ideer om borgerlig og etnisk nationalisme, men også politisk islam, definerede den syriske forfatning fra 1973, som er baseret på Ba’ath-ideologien, de syriske statsborgere som ”en del af den arabiske nation”. Denne definition udelukker implicit kurdere og andre, der ikke er arabere. Syrien benægter dog ikke eksistensen af dets kurdiske samfund, som det for eksempel er tilfældet i Tyrkiet. Som i andre autoritære regimer har ingen vovet at åbne en offentlig diskussion af det ønskelige i ændre forfatningen, selvom den arabiske nationalismes ideologiske betydning er aftaget.

McDowall oplyste, at familie, religion, sprog og geografisk tilhørsforhold, indtil vestlige ideer om nationalisme påvirkede den politiske tænkning i Mellemøsten, definerede den enkeltes og gruppens identitet. Mellem de to verdenskrige var området under fransk mandat. Frankrig udnyttede bevidst religiøse og geografiske forskelle til at skabe fem områder i Syrien og Libanon. Nationalismen – i dette tilfælde ideen om Syrien – tvang folk til at definere deres identitet på en ny måde. Ledende syriske intellektuelle udfordrede i stigende grad den franske del-og-hersk politik, og overtalte Frankrig til at genforene Syrien med undtagelse af Libanon. Den nye syriske identitet blev udtænkt i betydningen ”arabisk”.

Da franskmændene trak sig ud i 1946, var Syrien ifølge McDowall militært meget svag, netop på det tidspunkt, da konflikten brød ud i Palæstina, der var nabo til Syrien og efter manges opfattelse også en del af et ”Storsyrien”. Efter erfaringerne med franske forsøg på at skabe splid mellem de forskellige samfund, frygtede Syrien zionistiske forsøg på at udnytte landets etniske diversitet.⁵ Det er almindelig kendt, at zionisterne søgte at skabe uro blandt minoriteter i omkringliggende arabiske lande. En eller to ledende syriske kurdere optrådte som hemmelige agenter for Israel. Syrien følte sig meget sårbar, idet Israel militært og politisk var meget stærkere end Syrien, der søgte styrke i at være en del af ”den arabiske nation”, som ifølge det syriske styre omfattede alle arabiske lande. Det var uundgåeligt, at de indbyggere i Syrien, der ikke var arabere, følte sig usikre ved deres plads i det nye syriske samfund. Ba’ath-ideologien lagde vægt på den arabiske identitet frem for den

⁴ Delegationen afholdt møde med David McDowall i London den 11. oktober 2001. McDowalls udsagn fremtræder i rapportens kapitel 4 med de tilføjelser, som kilden efterfølgende har tilsendt Udlændingestyrelsen.

⁵ Zionismen er en jødisk bevægelse med rødder i Europa i slutning en af 1800-tallet, hvis mål var oprettelsen af en jødisk stat i Palæstina.

muslimske, og det lykkedes at skabe fælles arabisk selvforståelse, som omfattede kristne, alawitter, drusere og isma'ilere i Syrien som fuldgyltige deltagere i opbygningen af den syriske stat. Ba'ath-ideologien gjorde ikke noget for at inddrage kurdere, armeniere og assyrere.

McDowall påpegede, at det nordøstlige Syrien var et område af særlig interesse, idet området var stort og næsten ubeboet. Store dele af området mod den tyrkiske grænse var hjemsted for kurdere, assyrere og kristne. De fleste kurdere i området var flygtet til Syrien fra tyrkiske undertrykkelse i 1920'erne. Endnu flere havde krydset den lange ubevogtede grænse i 1950'erne, da mekaniseringen af det tyrkiske landbrug førte til stigende arbejdsløshed blandt kurderne i de tyrkiske landområder. De blev tiltrukket af de rige, men stort set tomme hvededyrkningsarealer på den syriske side af grænsen. Syrien havde dårlige relationer til Tyrkiet på grund af tabet af Hatay-området til Tyrkiet i 1939. Området blev af Frankrig skænket til Tyrkiet for at sikre tyrkisk neutralitet i den kommende krig.

Dette var ifølge McDowall baggrunden for, at der i 1962 i Hasakeh-provinsen blev afholdt en folketælling, der efterlod mange kurdere uden statsborgerskab. Der blev begået mange fejl under folketællingen, som ikke kan betegnes som retfærdig, men den syriske bekymring på dette tidspunkt er meget forståelig. Landet følte sig truet af både Tyrkiet og Israel.

Dekret nr. 93 udstedt i august 1962 beordrede en folketælling gennemført i Hasakeh-provinsen i det nordøstlige Syrien med det formål at identificere udlændinge, der havde krydset grænsen fra Tyrkiet. Saleem el-Hasan fra SHRC oplyste, at personer, som ikke opfyldte et af de nedenstående kriterier, blev registreret som fremmede:

- Registrering i det gamle register fra før 1945.
- Dokumentation for ophold i Syrien før 1945
- Dokumentation for tjeneste i militæret indenfor en 10-års periode før folketællingen.

Ifølge Saleem el-Hasan blev 140.000 registreret som fremmede. Han forklarede, at det bl.a. var et problem, at landsbyboerne ikke var klar over vigtigheden af at besidde dokumenter, der kunne bevise deres tilknytning til Syrien.

Ifølge Human Rights Watch rapporten "The Silenced Kurds" fra 1996 var registreringen vilkårlig. Personer fra den samme familie og født i samme syriske landsby, eksempelvis brødre, blev registreret forskelligt. Kurdere, der havde tjent i det syriske militær, mistede deres statsborgerskab, mens familier, der bestak embedsmænd, kunne beholde deres.

Kurdere, som blev registreret som fremmede, mistede deres statsborgerskab og fik udstedt et rødt Id-kort. Disse kendes som Hasakeh Ajanib ("Ajanib" betyder fremmed på arabisk). Ifølge en vestlig diplomatisk kilde (5) er Id-kortet orange. En vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at de statsløse kurdere blev registreret i et "foreign civil register" med navn, fødested og fødselsdato. Mange er registreret med fødselsdato den 1. januar, fordi den præcise fødselsdato ikke kendes. Samme kilde tilføjede, at alle, der er registreret i dette "foreign civil register", kender deres registreringsnummer, da det er med dette nummer, man identificerer sig.

Kilden oplyste videre, at den pågældende ambassade tidligere rettede forespørgsler til "foreign civil register". Forespørgslerne havde en svartid på tre til seks måneder. Siden begyndelsen af 2001 har de syriske myndigheder imidlertid henvist til en bestemmelse i udlændingeloven fra 1978. Med

henvisning til denne bestemmelse udleverer de syriske myndigheder ikke længere information fra "foreign civil register".

En vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at kurdere med syriske statsborgerskab aftjener værnepligt, mens det ikke er tilfældet for de statsløse kurdere. Samme kilde forklarede, at de statsløse kurdere kun har adgang til en begrænset række embeder i den offentlige sektor. En anden vestlig diplomatisk kilde (1) bekræftede, at det er svært for de statsløse kurdere at få arbejde indenfor staten. Denne udelukkelse rammer de statsløse kurdere særligt hårdt, fordi en stor del af den syriske økonomi er statslig. Kilden påpegede desuden, at også mange syriske statsborgere er uden arbejde.

David McDowall påpegede, at det er vanskeligere for kurdere end for arabere at finde arbejde, og de er mere sårbare overfor afskedigelse. Som i resten af regionen opererer også det syriske samfund ofte efter et system, hvor det tit er nødvendigt at have forbindelser for at få et arbejde. Dette system kendes som "wasta". Kurderne er ofte udenfor dette system, og møder ofte fordomme hos lokale embedsmænd.

Ifølge Saleem el-Hasan og en vestlig diplomatisk kilde (3) tillades statsløse kurdere ikke udrejse af myndighederne. Hvis en statsløs kurder opnår udrejse ved hjælp af bestikkelse eller forbindelser mister den pågældende sin opholdstilladelse i Syrien og nægtes genindrejse. En vestlig diplomatisk kilde (1) bekræftede, at statsløse kurdere ikke tillades at vende tilbage, hvis de først har forladt Syrien.

En vestlig diplomatisk kilde (3) tilføjede, at statsløse kurdere ikke kan stille op til valg, de har ikke stemmeret, har ikke ret til at eje jord, forretninger, virksomheder, huse eller lejligheder. Deres adgang til uddannelse og sundhedssystemet er begrænset. Indbyrdes ægteskab eller ægteskab med syriske statsborgere anerkendes ikke af myndighederne.

En vestlig diplomatisk kilde (4) bekræftede, at de statsløse kurdere ikke kan udrejse og oplyste videre, at de ikke kan få arbejde i den offentlige sektor. De statsløse kurdere udgør et klart eksempel på en gruppe, der udsættes for diskrimination. Denne diskrimination forekommer både på det sociale og juridiske område.

4.4.2 Maktoumeen

Maktoumeen er personer, der ikke blev registreret ved folketællingen i 1962 og efterkommere af personer, der blev registreret som fremmede i den forbindelse (Maktoumeen betyder "de skjulte" på arabisk). Denne gruppe omfatter børn af syriske kvinder gift med mænd, som er registreret som fremmede, idet et ægteskab mellem en statsløs mand og en syrisk kvinde hverken anerkendes eller registreres af de syriske myndigheder. Hvis faderen eller begge forældre er registreret som fremmede, bliver børnene Maktoumeen. Hvis en af forældrene eller begge er Maktoumeen, vil børnene ligeledes blive Maktoumeen.

Denne gruppe har endnu færre rettigheder end gruppen af statsløse kurdere, der er registreret i "foreign civil register" og udstyret med et Id-kort. Saleem el-Hasan oplyste, at deres interne bevægelsesfrihed bliver begrænset af, at de ikke kan legitimere sig med et Id-kort. Det er især et problem i forbindelse med begivenheder, hvor der etableres check-points.

Selvom denne gruppe nægtes de mest fundamentale borgerrettigheder, skal de ifølge el-Hasan aftjene den syriske værnepligt på 3½ år. En vestlig diplomatisk kilde (4) oplyste, at værnepligtstiden i Syrien er 2½ år.

4.4.3 Kurdere fra nabolandene

Ifølge en vestlig diplomatisk kilde (3) findes der i Syrien en lille gruppe af udenlandske kurdere fra forskellige nabolande. Deres tilstedeværelse accepteres af myndighederne, hvis de opholder sig i landet for at søge asyl hos UNHCR. Personer fra denne gruppe skal indhente tilladelse hos de syriske myndigheder, hvis de ønsker at forlade Syrien og vende tilbage. Endelig er der en gruppe på omkring 10.000 tyrkiske og irakiske statsborgere, der opholder sig i Syrien uden opholdstilladelse. Personer fra denne gruppe rejser ofte frem og tilbage mellem Syrien og deres hjemland. De fleste er kendt af de syriske myndigheder og opholder sig typisk i Syrien omkring et år. En lokal borgmester kan udstede et dokument, hvoraf det fremgår, at pågældende person er kendt af borgmesteren, men kommer sådanne personer i kontakt med mere centrale syriske myndigheder, risikerer de tilbageholdelse eller udvisning. Denne gruppes politiske aktiviteter tolereres, så længe de er rettet mod hjemlandet, og så længe dette er opportunt for det syriske styre. Således oplyste to vestlige diplomatisk kilder (1 og 4), at det irakiske kurdiske parti Kurdish Democratic Party (KDP) har et godt forhold til de syriske myndigheder og det syriske Ba'ath-parti. KDP har således et kontor i Qamishli. Wa'îl Kheir, FHHRL, oplyste, at det eksempelvis ikke var tilladt Abdullah Öcalan, lederen af Parti Karkaren Kurdistan(PKK), at beskæftige sig med spørgsmål vedrørende kurdere i Syrien under hans ophold i landet.

4.5 Politisk aktivitet

Saleem el-Hasan, SHRC, vurderede, at flertallet af de syriske kurdere ikke er politisk bevidste eller aktive. De er primært fattige landsbyboere, bønder og arbejdere, der mere bekymrer sig om det daglige liv. Der er personer med kurdiske baggrund repræsenteret i Den Nationale Progressive Front, og Syrien har haft en parlamentsformand og en premierminister med kurdiske baggrund. De egentlige kurdiske oppositionspartier opererer, ifølge el-Hasan "under jorden". Den kurdiske bevægelse havde oprindeligt et ønske om en kurdiske stat, men målet i dag begrænser sig til at sikre kurderne rettigheder på linie med syriske statsborgere.

El-Hasan forklarede videre, at myndighederne i nogle tilfælde har indledt en dialog med kurderne. En sådan dialog har typisk varet nogle måneder, hvorefter myndighederne igen har foretaget kraftige indgreb imod kurderne. Det var el-Hasans vurdering, at indledningen af den nuværende dialog med kurderne skal ses som regimets forsøg på at splitte oppositionen.

Kerim Yildiz, leder af KHRP i London, vurderede, at myndighedernes åbning i forhold til kurderne i virkeligheden er udtryk for, at de bliver udnyttet i styrets "del-og-hersk"-politik. Således skal myndighedernes indledning af en dialog med kurderne i øjeblikket ifølge Yildiz ses som styrets forsøg på at pacificere kurderne på et tidspunkt, hvor den såkaldte "civil rights movement" har opfordret til reformer af det syriske samfund. Styret forsøger at sikre sig imod, at forskellige potentielle oppositionsgrupper slår sig sammen. Ifølge Yildiz er det således ikke styrets mål at sikre kurderne rettigheder, men alene at holde sig ved magten. Regeringen har imidlertid ændret sin tilgang til kurderne og indledt en dialog, der dog ikke inddrager statsborgerskabsproblematikken eller separatisme.

Yildiz vurderede, at dialogen med kurderne alene har medført kosmetiske ændringer. Arabiseringspolitikken fortsætter, der findes stadig kurdiske politiske fanger, og enhver politisk aktivitet, der omfatter krav om kurdiske rettigheder, bliver undertrykt. Personer, der tager statsborgerskabsproblematikken og menneskerettigheder op, risikerer fængsling. Det forekommer stadig, at personer forsvinder i myndighedernes varetægt, dvs. at der foretages anholdelser uden, at

det registreres. Også slægtninge til personer, der har været politisk aktive mod det syriske regime, er ifølge Yildiz i risiko for forfølgelse. Kilden bemærkede dog, at selv kosmetiske ændringer i bedste fald kan være udgangspunkt for en demokratisk dialog

Yildaz påpegede generelt, at kurderne i Syrien har haft store vanskeligheder med at organisere sig på grundlag af egen identitet.

Ifølge David McDowall er statsborgerskabsproblematikken samt adgangen til uddannelse og arbejde de tre vigtigste emner for syriske kurdere. Stort set ingen kurdere nærer ønske om en selvstændig kurdisk stat, da det ville være urealistisk. Der eksisterer en række små kurdiske partier i "gråzonen". De ønsker større kulturel frihed samt en løsning på statsborgerskabs-, uddannelses- og arbejdsløshedsproblematikken. Sikkerhedstjenesten kender i stor udstrækning disse partier og deres medlemmer, men så længe partierne er små og ikke skaber uro, skrider myndighederne ikke ind. Myndighederne vil ifølge McDowall slå hårdt ned på ethvert forsøg på politisk aktivitet eller udgivelse af politisk materiale på kurdisk. Kun et fåtal er blevet fængslet. Det er typisk sket, fordi de pågældende har tiltrukket sig særlig opmærksomhed, eller fordi de er blevet forfulgt af nidkære lokale embedsmænd. En lille mængde materiale udgivet på kurdisk kommer ind i Syrien fra Libanon. Det tolereres generelt, medmindre materialet omhandler f.eks. rettigheder for kurderne eller separatisme. De kurdiske politiske grupperinger tillades således et lille, begrænset manøvrerum. I 1998 godkendte regimet et officielt kurdisk parti, men der er tale om et marionetparti dannet for at skabe støtte til regimet.

En vestlig diplomatisk kilde (1) oplyste, at de syriske myndigheders tætte kontrol med kurderne markerer, at separatisme ikke accepteres. Det er alene kulturelle aktiviteter, som i et vist omfang accepteres. Kilden havde ikke oplysninger om arrestationer af politisk aktive kurdere. Det blev understreget, at kurdisk politisk aktivitet af enhver art søges kontrolleret af de syriske myndigheder, der ikke vil tillade, at ønsker om kulturelle rettigheder udvikler sig til krav om kurdisk selvstændighed eller autonomi.

Wa'íl Kheir, FHHRL, oplyste, at det politiske system fungerer som det, der blev udviklet efter 2. Verdenskrig i det kommunistiske Østeuropa med nationale fronter under kommunistpartiets ledelse. Syv partier er tilladt i Syrien, men de er alle tilknyttet Den Nationale Progressive Front, der er under Ba'ath-partiets kontrol. Han understregede, at der er tale om ren facade. Kheir oplyste desuden, at syriske kurdere kan opstille til valg, men ingen kurdere har imidlertid opnået valg. De syriske kurderne har tidligere taget valghandlingerne meget alvorligt og har i nogle tilfælde sovet udenfor valglokalerne for at stemme og for at sikre sig, at alt gik korrekt til. De syriske kurdere havde i den forbindelse håbet at blive repræsenteret politisk, men det lykkedes ikke.

En vestlig diplomatisk kilde (4) oplyste, at kurdiske partier tolereres, så længe de holder sig indenfor grænserne for, hvad regimet tillader. Der er således ikke tale om partier, der kræver et autonomt kurdisk område i en føderal stat. Kilden forklarede, at partierne kanalisere eksisterende kurdiske ønsker og følelser, der således ikke kommer ud af kontrol, men kan overvåges af myndighederne.

Saleem el-Hasan, SHRC, oplyste, at politiske aktiviteter, der ikke er godkendt af styret, er nærmest ikke-eksisterende. Der sker imidlertid, dog med års mellemrum, at der opstår spontane demonstrationer. Eksempelvis var der i august 2001 en demonstration i det kurdiske kvarter i Aleppo. Det er oftest en spontan reaktion på en konkret hændelse, som fører til en demonstration. Således udbrød der i sin tid uroligheder og demonstrationer i Qamishli, da en 17-årig kurder, der var

tilbageholdt som vidne i forbindelse med et tyveri, døde i fængslet. Der er tale om kortvarige demonstrationer, og de syriske myndigheder slår hårdt ned på den slags aktioner med arrestationer og fængslinger. Det er ifølge el-Hasan meget få, der tør organisere regulære demonstrationer. Det sker ind imellem, at der bliver uddelt løbesedler, men der er risiko for strenge straffe for den slags aktiviteter. Kerim Yildiz, KHRP, vurderede, at uddeling af løbesedler, i de tilfælde, hvor det forekommer, formentlig foregår om natten ved, at de bliver stukket ind under folks døre. Uddeling af løbesedler forekommer efter kildens vurdering ikke åbenlyst.

Saleem el-Hasan påpegede, at man kan blive fængslet for at sige nogle få kritiske ord. Således blev kommunistpartiets leder, der efter 18 år i fængsel havde været ude i to år, fængslet på ny for at have omtalt Hafez al-Assad som ”den tidligere diktator”. El-Hasan understregede, at risikoen for at blive tilbageholdt for eksempelvis den type ytringer bl.a. afhænger af holdningen hos de involverede myndighedspersoner. På disse områder er der ingen forskrifter for, hvad der er tilladt, og hvad der ikke er tilladt.

4.6 Kultur

En vestlig diplomatisk kilde (4) oplyste, at der sidder mange personer fra diverse minoriteter i det syriske styre. Regimet beskytter derfor for sin egen skyld mindretal og har en afslappet holdning til kulturel mangfoldighed. Hvis man alene dyrker sin kulturelle arv, vil det ikke føre til forfølgelse, så længe aktiviteter i forbindelse hermed ikke opfattes som en trussel mod den herskende familie, partiet eller den syriske stat. Samme kilde oplyste videre, at regimets altoverskyggende mål er, at der hersker ro i Syrien. Ingen – det være sig kurdere, palæstinensere eller syrere - tillades at påbegynde uroligheder eller sætte spørgsmålstegn ved regimet eller dets institutioner. Det er afgørende for religiøse eller etniske grupperes udøvelse af aktiviteter, om myndighederne opfatter dem som en trussel mod staten. Ifølge en vestlig diplomatisk kilde (1) tillades således kristne skoler i Syrien, men ikke kurdiske skoler. Der må heller ikke undervises på kurdisk.

En vestlig diplomatisk kilde (3) forklarede, at kurderne kan bevare deres kurdiske familienavne, og butikker kan have kurdiske navne, så længe disse ikke provokerer de syriske myndigheder med eksempelvis henvisninger til Kurdistan.

4.6.1 Sprog, musik og litteratur

Flere kilder oplyste, at kurdisk tales åbenlyst i Syrien. En diplomatisk kilde (4) tilføjede, at personer, der underviser i kurdisk, risikerer at blive straffet af de syriske myndigheder. Saleem el-Hasan fra SHRC forklarede, at det efter 1975 har været tilladt at tale kurdisk offentligt, men at der ikke undervises i kurdisk i skolerne. Hvis en lærer gennemførte undervisning i f.eks. det almindelige pensum i Syrien på kurdisk, ville vedkommende blive straffet. Det er dog for tiden muligt for kurdere eksempelvis at mødes et par timer om fredagen, der er fridag, og blive undervist på kurdisk.

Saleem el-Hasan, forklarede videre, at der ikke bliver spillet kurdisk musik i byerne. I Damaskus´ kurdiske kvarter eksisterer der simpelthen ikke ”a kurdisch way of life”. Det er heller ikke tilfældet i Aleppo, hvorimod det i landområderne tillades, at der spilles kurdisk musik.

Flere kilder oplyste, at man hos boghandlere kan købe materiale på kurdisk. En vestlig diplomatisk kilde (1) gjorde opmærksom på, at en kendt forfatter har fået sine bøger udgivet på kurdisk. Det er ifølge disse kilder ligeledes tilladt at spille kurdisk musik af kurdiske kunstnere. En vestlig diplomatisk kilde (4) forklarede, at kurdisk materiale hos boghandlere tolereres, hvorimod

eksempelvis et trykkeri, der trykte kurdiske bøger, ikke ville blive accepteret. Udgiveren ville i et sådant tilfælde blive fængslet. Samme kilde forklarede, at import af kurdiske bøger i mindre målestok bliver accepteret

Saleem el-Hasan, SHRC, oplyste, at en kurdisk boghandler i Aleppo, Mohammed Hamo, som også er forfatter og digter, er blevet fængslet flere gange. Hamo sælger kurdiske bøger og videobånd, og ifølge el-Hasan bliver dette på nogle tidspunkter tolereret. Det er varierer imidlertid, hvorvidt myndighederne accepterer sådanne aktiviteter. Det afhænger ifølge kilden bl.a. af de lokale myndigheder, som kan indtage skiftende holdninger til salg af kurdisk materiale. Mere nidkære politifolk vil slå hårdt ned på dens slags, mens politifolk med en mere afslappet holdning formentlig vil lade den slags episoder passere. El-Hasan oplyste videre at dyrkelse af folkløse og tradition er tilladt, hvis det ikke åbenlyst strider mod styrets politik. Nuancerne i myndighedernes holdning til kulturelle aktiviteter varierer, men der vil blive slået ned på alt, der strider mod regeringens politik. Således vil der blive slået ned på enhver form for henvisning til kurdisk nationalisme, krav om politiske rettigheder mv.

4.6.2 Newroz – det kurdiske nytår

En vestlig diplomatisk kilde (4) oplyste, at kurderne kan fejre deres nytår Newroz i marts. Det må dog ikke ske for åbenlyst, og arrangementer i anledning af nytåret har sikkerhedstjenesternes bevågenhed. En vestlig diplomatisk kilde (1) forklarede, at de syriske myndigheder har udråbt dagen til Mors Dag. Selvom alle ved, at det er kurderne, der fejrer deres nytår, kan myndighederne således tolerere, at folk samles og fejrer dagen. Saleem el-Hasan forklarede, at det er tillades kurderne at fejre Newroz i landsbyerne og på landet, men ikke i byerne.

5. Forholdene for statsløse palæstinensere i Syrien

5.1 UNRWA

United Nations Works and Relief Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) blev oprettet i 1949 af FN. Organisationen blev oprettet med henblik på at yde støtte til de flygtninge, der strømmede til Libanon, Syrien, Jordan og Gaza/ Vestbredden i kølvandet på staten Israels oprettelse i 1948 og den efterfølgende krig imellem Israel og flere arabiske lande.

Ifølge UNRWA's definition er en palæstinensisk flygtning "en person, hvis normale opholdsted mellem juni 1946 og maj 1948 var Palæstina, som mistede sit hjem og livsgrundlag som følge af den israelsk-arabiske konflikt 1948-1949 og derefter flygtede til Syrien, Jordan, Libanon eller Gaza/ Vestbredden"⁶. Efterkommere af personer, som opfylder disse kriterier, betragtes af UNRWA ligeledes som palæstinensiske flygtninge.

UNRWA yder hjælp til disse flygtninge i de ovennævnte lande på områderne uddannelse og sundhed og assisterer desuden med en række sociale ydelser og særlige projekter.

Ifølge UNRWA var der i juni 2001 registreret 109.466 palæstinensiske flygtninge i de officielle flygtningelejre i Syrien. Dertil kommer det flertal af de statsløse palæstinensere i landet, som bor udenfor lejrene. Det samlede antal af statsløse palæstinensere i Syrien blev af flere kilder anslået til mere end 370.000.

Angela Williams, leder af UNRWA i Syrien, oplyste overfor delegationen, at de statsløse palæstinensere, som er UNRWA-registreret i Syrien, næsten udelukkende kom til landet i årene 1948-1949 eller er efterkommere af denne gruppe. Der findes en mindre gruppe palæstinensiske flygtninge i landet, som ved deres ankomst i 1967, allerede var registreret hos UNRWA andetsteds.

Williams gjorde opmærksom på, at der derudover findes mindre grupper af statsløse palæstinensere i Syrien, som kom fra Jordan og Libanon i 70'erne. Dertil kommer et antal palæstinensere, som er kommet til Syrien fra Gaza/ Vestbredden efter 1948-49, og en gruppe palæstinensere fra Kuwait, som kom til landet efter Golfkrigen i 1990. Disse grupper modtager i et vist omfang også UNRWA-støtte, selvom de ikke er UNRWA-registreret i Syrien.

Williams forklarede, at UNRWA forestår den primære skolegang og de primære sundhedsydelser for de statsløse palæstinensere. Det drejer sig om skolegang indtil 9. eller 10. klassetrin og sundhedsydelser/ lægehjælp på UNRWA's egne sundhedsklinikker, som findes i alle flygtningelejrene. Hvis hospitalsbesøg eller indlæggelse er påkrævet, henvises patienten til de syriske hospitaler. Derudover yder UNRWA støtte til omkring 25.000 statsløse palæstinensere, som regnes som såkaldte "hardship cases", dvs. personer, som har behov for særlig hjælp.

⁶ United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, *UNRWA and Palestine Refugees in 50 years 1950-2000*, Gaza 2000.

Ifølge Ali Mustafa, leder af General Authority for Palestinian Arab Refugees (GAPAR), som er den syriske statsinstitution, der administrerer de statsløse palæstinenseres forhold i landet, er der i dag 14 palæstinensiske flygtningelejre i Syrien. Han tilføjede, at mange statsløse palæstinensere imidlertid er bosat udenfor disse lejre, hvilket er fuldt lovligt.

Ifølge Angela Williams er der i dag 10 officielle og 4 uofficielle palæstinensiske flygtningelejre i Syrien. Der er ikke stor forskel på en officiel og en uofficiel lejr, hvad angår den støtte, som beboerne ydes af UNRWA. Den største og mest kendte uofficielle lejr er Yarmouk, som i dag er en integreret bydel i Damaskus. De kommunale syriske myndigheder involverer sig, på trods af sparsomme økonomiske midler, i stigende grad i sådanne lejre som led i miljø- og sundhedstiltag i byerne, ligesom de assisterer med vedligeholdelse af lejrene.

5.2 Generelle vilkår for statsløse palæstinensere i Syrien

Angela Williams forklarede, at de syriske myndigheders holdning til de statsløse palæstinensere i landet generelt er præget af den åbenhed, som de syriske myndigheder traditionelt har vist overfor personer fra andre arabiske lande. Det har betydet, at personer fra andre arabiske lande i mange år frit har kunnet indrejse og tage ophold i Syrien.

Ali Mustafa, GAPAR, oplyste, at et stort flertal af de statsløse palæstinensere i Syrien er officielt registreret af såvel GAPAR som UNRWA. De registrerede palæstinensere har stort set de samme vilkår som syriske statsborgere. De har bl.a. samme adgang til uddannelse og arbejde og de kan udøve sociale, politiske og kulturelle aktiviteter på linje med syriske statsborgere. Statsløse palæstinensere kan dog som udgangspunkt ikke opnå syrisk statsborgerskab, ligesom de ikke kan vælges til parlamentet, præsidentposten eller besætte ministerposter. Mustafa tilføjede i den forbindelse, at der imidlertid er statsløse palæstinensere, som besidder poster som vice-minister.

Williams bekræftede, at de statsløse palæstinensere, som er officielt registreret i landet, stort set har samme vilkår som syriske statsborgere. Der foregår ingen politisk diskrimination af dem. De såkaldte 1948-flygtninge har f.eks. ret til at erhverve ejendom, de har adgang til skolesystemet og videreuddannelse, ligesom de har adgang til arbejdsmarkedet, inklusive den offentlige sektor, og ret til at drive forretning. Dertil kommer, at statsløse palæstinensere aftjener værnepligt i en særlig palæstinensisk enhed i den syriske hær. Det påpegedes dog, at der i praksis kan forekomme diskrimination imod statsløse palæstinensere. Det kunne eksempelvis være på ventelister til syriske hospitaler, hvor syriske statsborgere formentlig ville have forrang.

1948-flygtningene kan ifølge Williams ikke erhverve landbrugsjord, de er ikke valgbare til det syriske parlament og må ikke bestride poster på ministerniveau og opad.

Williams understregede, at de ikke-registrerede statsløse palæstinensere i landet ikke har samme vilkår. De kan f.eks. ikke få ansættelse i den offentlige sektor og har ikke automatisk adgang til UNRWA-ydelser. Som eksempel oplyste Williams, at de palæstinensere, som UNRWA ansætter i organisationen, skal godkendes af de syriske myndigheder. Når en ansættelse ikke godkendes, er der oftest tale om en palæstinenser fra f.eks. Gaza eller Jordan, som ikke er officielt registreret i Syrien. Williams gav udtryk for, at den manglende godkendelse i disse tilfælde kan skyldes, at de afviste palæstinensere ikke er registreret.

Ali Mustafa, GAPAR, vurderede, at forholdene for statsløse palæstinensere i Syrien er bedre end i Jordan og Libanon. Abu Khalil, næstformand i udenrigskomiteén i Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP), vurderede, at forholdene for statsløse palæstinensere i Syrien er markant bedre

end for statsløse palæstinensere i Libanon. Khalil oplyste, at han selv i 20 år har boet i Libanon, hvor palæstinensere f.eks. er udelukket fra at arbejde i en lang række professioner og ikke kan erhverve ejendom eller forretning.

Hamad Moud, palæstinensisk journalist og forfatter, erklærede sig enig i, at statsløse palæstinensere i Syrien er langt bedre stillet end statsløse palæstinensere i Libanon. Han tilføjede, at palæstinenserne siden 1956 – med enkelte undtagelser – har haft samme rettigheder som syriske statsborgere. Denne vurdering deltes af Mohammed al-Batal, Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP).

Flere vestlige diplomatiske kilder fremhævede ligeledes, at statsløse palæstinensere i Syrien stort set har samme vilkår som syriske statsborgere. En vestlig diplomatisk kilde (1) vurderede, at Syrien formentlig er et af de bedste steder i regionen for en statsløs palæstinenser at opholde sig.

5.3 Statsløse palæstinensere og udrejseforhold

Angela Williams, UNRWA, oplyste, at de fleste statsløse palæstinensere, som er UNRWA-registreret i Syrien, stadig befinder sig i landet – i modsætning til de i Libanon registrerede statsløse palæstinensere – hvoraf et meget stort antal skønnes udrejst. De forholdsvis gode vilkår i Syrien betyder, at der ikke er noget stort incitament til udrejse. Nogle statsløse palæstinensere vælger imidlertid at udrejse for at skaffe sig bedre levevilkår, og de tilhører primært gruppen af ikke-registrerede flygtninge, hvis rettigheder og vilkår er markant dårligere end de registreredes.

Ali Mustafa påpegede, at statsløse palæstinensere, som er registreret i Syrien hos myndighederne, dvs. GAPAR, og hos UNRWA, vil kunne indrejse og tage ophold i Syrien, selv efter mange år i udlandet. Han forklarede, at alle statsløse palæstinensere, som er registreret i Syrien kan få udstedt et rejsedokument for palæstinensere. Selv en statsløs palæstinenser, som har opholdt sig udenfor Syrien i mange år, vil kunne genindrejse i landet, hvis vedkommende er registreret i landet. Rejsedokument vil i et sådant tilfælde kunne udstedes på en syrisk ambassade.

Williams tilføjede, at det ikke er forbundet med vanskeligheder for en statsløs palæstinenser, som er registreret i Syrien, på legal vis at udrejse og siden genindrejse i landet, med mindre den pågældende er efterlyst af myndighederne.

Såvel Ali Mustafa, GAPAR som Abu Khalil, PFLP og Mohammed al-Batal, DFLP, oplyste, at de er bekendt med, at der er statsløse palæstinensere, som søger asyl i udlandet, deriblandt Danmark. Kilderne tilføjede samstemmende, at de asylsøgende statsløse palæstinensere typisk udrejser af Syrien for at søge bedre levevilkår i udlandet. Al-Batal tilføjede, at arbejdsløsheden i Syrien og manglende tiltro til en løsning på den israelsk-palæstinensiske konflikt kan være medvirkende årsager til, at statsløse palæstinensere fra Syrien søger asyl i udlandet.

Al-Batal påpegede desuden, at de palæstinensiske organisationer i Syrien, inklusive DFLP, arbejder for at modvirke, at statsløse palæstinensere forlader Syrien og regionen som helhed. Han understregede, at de palæstinensiske organisationer umiddelbart har forståelse for ønsket om at udrejse for at forbedre sine levevilkår, men påpegede, at palæstinensisk emigration til den vestlige verden ikke løser det palæstinensiske problem. Det er et problem, som må løses i regionen, og de vestlige lande ville ifølge al-Batal derfor indirekte bidrage til en løsning af problemet ved at undlade at give asyl til statsløse palæstinensere, som ikke søger asyl af politiske årsager.

5.4 Palæstinensiske organisationer i Syrien

Syrien er basis for en række palæstinensiske politiske organisationer, ofte omtalt som ”de ti fraktioner.

Det fremgår af en artikel af Anders Strindberg i tidsskriftet *Journal of Palestine Studies* fra 2000 (herefter Strindberg), at de ti palæstinensiske organisationer med hovedkvarter i Syrien i 1993 indgik en alliance ved navn ”Alliance of Palestinian Forces”(APF).⁷

APF består ifølge Strindberg af følgende organisationer:

- Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP)
- Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP)
- Palestinian Revolutionary Communist Party (PRCP)
- Popular Front for the Liberation of Palestine-General Command (PFLP-GC)
- Palestinian Liberation Front (PLF)
- Palestinian Popular Struggle Front (PPSF)
- Fatah al-intifada
- Saiqa
- Palestinian Islamic Jihad (PIJ)
- Hamas

De 10 organisationer har vidt forskellig baggrund og ideologi. Strindberg opdeler alliancen i tre tendenser: den demokratiske, som består af PFLP, DFLP og PRCP, den nationalistiske, som omfatter PFLP-GC, PLF, PPSF, Fatah al-intifada og Saiqa og den islamiske som består af PIJ og Hamas.

Strindberg påpeger, at de såkaldte demokratiske organisationer er baseret på en socialistisk ideologi, og de opfatter den palæstinensiske kamp som en forlængelse af den internationale socialistiske kamp imod imperialisme og kapitalisme. De såkaldte nationalistiske organisationer opfatter den israelsk-palæstinensiske konflikt som en mere isoleret problematik, mens de islamiske organisationer arbejder for en islamisk løsning på konflikten.

Dannelsen af APF var ifølge Strindberg en reaktion imod Palestinian Liberation Organisation (PLO) og dens formand Yassir Arafats indgåelse af en fredsaftale (den såkaldte Oslo-aftale) med Israel i 1993. APF forkastede Oslo-aftalen, som den anså for at være i direkte modstrid med ”de principper, som den palæstinensiske nationale kamp havde arbejdet efter så længe”. APF anerkender således hverken de palæstinensiske selvstyremyndigheder (Palestinian National Authority – PA) eller Arafats position som leder af PLO. APF’s officielle mål er ifølge Strindberg

⁷ *The Damascus-Based Alliance of Palestinian Forces: A Primer*, *Journal of Palestine Studies* XXIX no.3, 2000

”at afspore Oslo-processen og fastholde kampen i alle afskygninger, inklusive den væbnede kamp, for at befri Palæstina fra Jordan-floden til Middelhavet”.⁸

PLO havde imidlertid også tidligere været præget af store interne konflikter. Arafats politiske linje som formand for PLO medførte både i 1974 og i 1984 forsøg på dannelse af en samlet palæstinensisk opposition imod Arafat. I 1974 skyldtes dette, at PLO principielt havde anerkendt en to-statsløsning på den israelsk-palæstinensiske konflikt, mens Arafat i 1984 af kritikere beskyldtes for at tilnærme sig USA.

Ifølge Strindberg kan Syriens støtte til den palæstinensiske opposition til Arafat spores langt tilbage. Mange af fraktionerne i APF tog også del i forsøget på dannelsen af en samlet opposition til Arafat/ PLO i 1984, og denne opposition var baseret i Damaskus. Mange af de enkelte organisationers hovedkvarter var placeret her før 1993.

Ifølge Strindbergs artikel opfattede Syriens præsident Hafez al-Assad det palæstinensiske problem som værende ”for vigtigt til at overlade til palæstinenserne”.⁹ Syrien støttede i 1983 under den libanesiske borgerkrig anti-Arafat-kræfter indenfor PLO, tilsyneladende i et forsøg på at få kontrol med organisationen. Syrien førte samme år åben krig imod Arafats styrker i Tripoli, Libanon. Arafat fastholdt magten i PLO, som imidlertid blev splittet, og Syrien har også siden støttet den palæstinensiske opposition imod Arafat.¹⁰

Strindberg vurderer, at intern uenighed om strategi betyder, at APF har udført meget lidt konstruktivt arbejde. Han karakteriserer således alliancen som ”sameksistens” snarere end ”samarbejde”. Desuden fastslår Strindberg, at PFLP og DFLP i 1999 blev ekskluderet af alliancen som følge af deres vilje til at indgå i dialog med Arafat og PA.

Abu Khalil, PFLP, oplyste overfor delegationen, at hele den palæstinensiske opposition til Arafat er tilstede i Syrien. Hamas og PIJ har alene en uofficiel tilstedeværelse i landet. Desuden findes der i dag en del tilhængere af Arafats Fatah-organisation, men organisationen er ikke officielt repræsenteret i Syrien. I den forbindelse tilføjede Khalil, at der på det seneste er foregået en vis tilnærmelse mellem Arafat og Damaskus, og Arafat har planlagt et officielt besøg i Syrien i september 2001.

Mohammed Al-Batal, DFLP, oplyste at DFLP i 1993 deltog i oprettelsen af alliancen af de såkaldte ”ti fraktioner”, som blev dannet som reaktion imod Oslo-processen. Siden 1996 har DFLP imidlertid sammen med PFLP arbejdet for at genskabe palæstinensisk enhed, både indenfor og udenfor selvstyreområderne, i konflikten med Israel. Målet er at adskille det palæstinensiske spørgsmål fra andre arabiske nationers nationale interesser og indgå i en dialog med Arafat/PLO/ PA. Dette er ifølge DFLP afgørende for en løsning på det palæstinensiske problem. Derfor har DFLP længe også arbejdet for en normalisering af forholdet mellem Damaskus og Arafat. I den forbindelse har en Fatah-delegation på lavere niveau holdt møder med bl.a. DFLP i Damaskus.

⁸ Strindberg s. 60

⁹ Strindberg s. 63

¹⁰ Regional Surveys of the World, *The Middle East and North Africa 2001*, London oktober 2000, s.1061

PLO mistede ifølge al-Batal sin troværdighed efter dens indgåelse af Oslo-aftalen med Israel, og organisationen har siden været paralyseret. DFLP og PFLP arbejder i dag sammen for bl.a. at "genoplive" PLO som effektiv paraplyorganisation for palæstinensiske organisationer og interesser. De øvrige 8 organisationer blandt "de 10 fraktioner" er modstandere af denne dialog med Arafat, og DFLP og PFLP er derfor ikke længere medlemmer af alliancen. Al-Batal tilføjede imidlertid, at der generelt er sket en tilnærmelse mellem de palæstinensiske organisationer i APF og Arafat.

Abu Khalil, PFLP, bekræftede, at PFLP i dag trods tidligere modstand imod Arafats politiske linje, er begyndt at støtte Arafat og intifadaen i de palæstinensiske selvstyreområder. Khalil kunne i lighed med Hamad Moud, journalist og forfatter bekræfte, at der generelt har fundet en vis opblødning sted imellem Arafat og PA på den ene side og den palæstinensiske opposition i Syrien på den anden side. Khalil tilføjede, at selv PFLP-GC og Saiqa ikke vil udelukke samarbejde med Arafat i konflikten med Israel i dag.

Flere vestlige diplomatiske kilder bekræftede, at de ovennævnte ti palæstinensiske fraktioner er tilstede i Syrien. En af disse kilder bekræftede desuden, at der i Damaskus findes en uofficiel tilstedeværelse af et mindre antal Fatah-medlemmer, der fungerer som mellemmand mellem de syriske myndigheder og Arafat/PA. Kilden påpegede, at der ikke er nogen organiseret Fatah-aktivitet i Syrien.

5.4.1 Manøvrerum for palæstinensiske organisationer i Syrien

Ifølge Strindberg udstedte de syriske myndigheder i 1999 et dekret, som pålagde de palæstinensiske organisationer i landet at stoppe den væbnede kamp imod Israel.

Mohammed Al-Batal forklarede, at DFLP fortsat har en militær gren, selvom organisationen i dag alene arbejder med politiske midler. Al-Batal fastholdt imidlertid, at palæstinenserne har en legitim ret til væbnet at bekæmpe Israel i de besatte områder, som er omfattet af FN's resolution 242.¹¹ Han understregede, at DFLP ikke forsvare retten til væbnet kamp imod civile, men alene imod den israelske hær. Denne kamp er ifølge DFLP alene legitim i de besatte områder.

Hamad Moud oplyste, at den væbnede kamp imod Israel udelukkende foregår i de besatte områder. Palæstinensiske organisationer i nabolande kan støtte sagen, men har ikke mulighed for direkte at støtte den væbnede kamp.

En vestlig diplomatisk kilde (2), oplyste, at det i dag kun er PFLP-GC og en enkelt anden palæstinensiske organisation, hvis navn kilden ikke ønskede at oplyse, der har træningslejre i Syrien. Kilden vurderede i lighed med en anden vestlig diplomatisk kilde (1), at ingen palæstinensiske organisationer i Syrien får lov til at operere militært imod Israel fra syrisk territorium. Syrien ønsker ikke israelske gengældelsesangreb, som det tidligere har været tilfældet mod syriske militære installationer i Bekaa-dalen i Libanon.

Såvel Ali Mustafa, GAPAR, som Mohammed al-Batal, DFLP, Hamad Moud, journalist og forfatter og Abu Khalil, PFLP, understregede, at de palæstinensiske organisationer ikke har mulighed for at agere som "en stat i staten". Moud påpegede, at de syriske myndigheder ikke accepterer politisk aktivitet fra de palæstinensiske organisationers side, som ikke stemmer overens med styrets politik,

¹¹ FN's sikkerhedsråds resolution 242 fra 1967 pålægger Israel at trække sig tilbage områder besat i 1967-krigen

og som derfor kan opfattes som oppositionsvirksomhed. På samme måde tolereres anden politisk opposition i Syrien ikke.

En vestlig diplomatisk kilde (1) vurderede ligeledes, at de palæstinensiske organisationer ikke har mulighed for at agere som ”en stat i staten”.

Al-Batal oplyste, at de palæstinensiske organisationer i Syrien generelt beskæftiger sig med den israelsk-palæstinensiske konflikt. Han tilføjede, at myndighederne tillader organisationerne at arbejde politisk, så længe de afstår fra indblanding i intern syrisk politik

Hamad Moud oplyste, at de palæstinensiske organisationer i Syrien, siden den væbnede kamp blev taget af dagsordenen, har fastholdt en lang række kulturelle og sociale aktiviteter. Han vurderede, at organisationerne i nær fremtid vil udvikle sig til almindelige politiske partier.

En vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at de palæstinensiske organisationer i Syrien ikke kan udøve politisk aktivitet, som betragtes som uacceptabel for de syriske myndigheder. Niveaue for, hvad der tolereres afhænger af styrets aktuelle politiske dagsorden, og alene politisk aktivitet, som er belejlig for myndighederne, accepteres. Dette forhold blev af en anden vestlig diplomatisk kilde (4) illustreret med følgende eksempel: Israel betragtes normalt som Syriens hovedfjende, men da Syrien i 1999 førte fredsforhandlinger med Israel, blev alle, som kunne tænkes at være imod en fredsaftale, arresteret. De arrestanter, som skrev under på en erklæring om ikke at ville obstruere fredsforhandlingerne, blev løsladt igen. Da fredsforhandlingerne brød sammen senere samme år, blev de øvrige løsladt, eftersom det igen var blevet opportunt for styret at stå på god fod med disse grupper.

En vestlig diplomatisk kilde (3) fremhævede, at der ikke forekommer spontane palæstinensiske demonstrationer i Syrien, som det er sket blandt palæstinensere i selvstyreområderne. Alene regeringsstyrede palæstinensiske demonstrationer vil kunne forekomme. Disse oplysninger blev bekræftet af en anden vestlig diplomatisk kilde (2), som tilføjede, at de palæstinensiske organisationer i dag er marginaliserede. De har alene mulighed for at spille en rolle på det kulturelle og sociale område.

En vestlig diplomatisk kilde (4) fastslog ligeledes, at de palæstinensiske organisationer holdes i meget stram snor af de syriske myndigheder og vurderede derfor, at man ikke kan tale om selvstændig politisk palæstinensisk tilstedeværelse i Syrien. Kilden fremhævede, at de syriske myndigheder overvåger de islamiske palæstinensiske organisationer særligt tæt, da islamisk opposition af styret anses som en trussel imod statens sikkerhed.

De syriske myndigheders tætte kontrol med de palæstinensiske organisationer bekræftedes af flere andre vestlige diplomatiske kilder.

5.4.2 Interne palæstinensiske forhold

Såvel GAPAR, DFLP og PFLP understregede, at der ikke finder politisk forfølgelse sted fra palæstinensisk side af palæstinensere i Syrien. Kilderne oplyste samstemmende, at der ikke forekommer intern justits i palæstinensiske organisationer, og GAPAR tilføjede, at palæstinensere i den forbindelse er beskyttet af syrisk lovgivning på linje med syriske statsborgere. GAPAR henviste til, at intern justits i palæstinensiske organisationer muligvis forekom i Libanon under den libanesiske borgerkrig, men det er aldrig forekommet i Syrien

Abu Khalil, PFLP, oplyste, at han på sine mange udlandsrejser til eksil-palæstinensere, bl.a. i Danmark, jævnligt har hørt om palæstinensere, som påstår, at de ved tilbagevenden til Syrien frygter overgreb fra en given palæstinensisk organisations side. Ifølge Khalil søger en del palæstinensere, deriblandt fra Syrien, asyl i vestlige lande. Disse personer søger asyl for at forbedre deres generelle levevilkår, ikke på grund af overgreb fra palæstinensiske organisationers side. Palæstinensere kan uden konsekvenser udtræde af en given palæstinensisk organisation i Syrien – frafaldne medlemmer udsættes ikke for repressalier. Som et eksempel på, at nogle palæstinensere er ganske desperate for at få asyl for at forbedre deres generelle levevilkår fortalte Khalil, at han kender til to palæstinensere, der i forbindelse med deres asylansøgning i et europæisk land oplyste, at de deltog i likvideringen af den palæstinensiske Fatah-politiker Abu Iyad i 1991, alene for at sikre sig ophold i det pågældende land, selvom det indebar risiko for retsforfølgning for den omtalte likvidering. Det viste sig senere, at omtalte asylansøgere intet havde at gøre med likvideringen af Abu Iyad.

Khalil fastslog ligeledes, at tvangsrekruttering til palæstinensiske organisationer i Syrien ikke forekommer. Khalil har i sit arbejde hørt om palæstinensere, som påstår, at de ved at modsætte sig tvangsrekruttering til en palæstinensisk organisation i Syrien risikerer, at deres familie bliver slået ihjel. Sådanne historier, fastslog Khalil, er rent opspind, og sådanne episoder finder ikke sted.

Mohammed Al-Batal erklærede sig enig i, at intern palæstinensisk justits ikke finder sted i Syrien i forbindelse med f.eks. ”desertering”. Tvangsrekruttering forekommer ligeledes ikke. Det tillades ganske enkelt ikke af de syriske myndigheder. Der er ifølge Al-Batal ingen palæstinensiske organisationer, der f.eks. driver egne fængsler eller lignende, og de palæstinensiske organisationer har ingen mulighed for at straffe eller retsforfølge palæstinensere. Al-Batal tilføjede, at han personligt har set eksempler på forfalskede dokumenter, som angiveligt var udstedt af DFLP i Syrien. Dokumenterne var forsynet med forkerte stempler og logoer.

Hamad Moud opfattede det som utænkeligt, at en palæstinenser, som er udtrådt af en palæstinensisk organisation, skulle risikere at blive straffet af den pågældende organisation selv. Han påpegede, at de palæstinensiske organisationer ikke nyder en særlig position, som giver dem mulighed for at udøve intern justits. De palæstinensiske organisationer er underlagt syrisk kontrol og myndighed. Hverken palæstinensiske organisationer eller de syriske myndigheder har nogen interesse i, at intern palæstinensisk justits foregår.

Ali Mustafa, GAPAR, tilføjede at selv en palæstinenser, som har begået kriminalitet overfor en palæstinensisk organisation, alene vil blive straffet af de syriske myndigheder.

Tre vestlige diplomatiske (1, 2 og 3) kilder fastslog, at intern palæstinensisk justits ikke forekommer i Syrien. En fjerde vestlig diplomatisk kilde (4) præciserede, at den finder intern palæstinensisk justits højst urealistisk, da de palæstinensiske organisationer overvåges så tæt af de syriske myndigheder. En vestlig diplomatisk kilde (1) påpegede, at udenomsretlige straffe, såsom henrettelse, ikke forekommer. Noget sådant ville få enorme konsekvenser for den pågældende palæstinensiske organisation fra de syriske myndigheders side. En anden vestlig diplomatisk kilde (2) oplyste, at interne opgør blandt de palæstinensiske organisationer slet ikke tolereres af myndighederne, ligesom anden uro og offentlig uorden ikke accepteres. Kilden oplyste, at man i det pågældende vestlige land har haft asylansøgere, som netop har henvist til, at de frygtede forfølgelse fra en palæstinensisk organisations side. Det pågældende lands myndigheder har ved konkrete undersøgelser i Syrien ikke fundet tegn på, at der udøves intern palæstinensisk justits.

Myndighederne i dette land vurderer, at f.eks. ”desertering” fra en palæstinensisk organisation ikke medfører risiko for forfølgelse fra den pågældende organisations side. Sådant intern justits strider imod syriske interesser og tillades derfor ikke af de syriske myndigheder.

Wa’il Kheir, FHHRL, og Suheil Natour, palæstinensisk jurist, vurderede, at intern justits blandt palæstinensiske organisationer i Syrien ikke forekommer. Det tolereres ifølge kilderne ikke af de syriske myndigheder.

6. Den muslimske opposition

I slutningen af 1970'erne udviklede der sig i Hama, Aleppo og Homs en opposition mod Hafez al-Assad. Under ledelse af Muslim Brotherhood blev myndigheder og offentlige bygninger angrebet. Urolighederne kulminerede med en opstand i Hama i 1982. Præsident Hafez al-Assad bemyndigede sin bror Rifaat al-Assad til at slå oprøret ned, og i den sammenhæng skønnes omkring 10.000 personer fra oppositionen dræbt.

En vestlig diplomatisk kilde (1) forklarede, at de syriske myndigheder ikke ønsker en situation som i Egypten, hvor væbnede muslimske ekstremist-grupper i perioder har udført væbnede angreb imod statsinstitutioner og turistindustrien. Kilden vurderede, at de syriske myndigheder under nedkæmpelsen af Muslim Brotherhood i starten af 1980'erne udryddede størstedelen af bevægelsen. Kilden fandt det svært at tro, at bevægelsen spiller nogen væsentlig rolle i dag, men ville ikke afvise, at der stadig er personer i Syrien, der sympatiserer med bevægelsens ideer. Ifølge kilden tolereres tilhængere af Muslim Brotherhood, hvis der er tale om arabere fra andre lande, men myndighederne tolererer det ikke, hvis der er tale om syriske statsborgere. Kilden forklarede, at man risikerer forfølgelse, hvis man har aktiviteter for Muslim Brotherhood og vurderede, at det er vanskeligt at udføre aktiviteter for organisationen, eftersom myndighederne fører meget streng kontrol med den. Desuden har den fare, som er forbundet med aktiviteter for Muslim Brotherhood, formentlig stor indflydelse på aktivitetsniveauet. Kilden ville ikke afvise, at der findes et antal medlemmer af Muslim Brotherhood i Syrien.

En vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at der i december 2000 blev løsladt 600 politiske fanger, deriblandt medlemmer af Muslim Brotherhood. Der er imidlertid også medlemmer af organisationen, der ikke var omfattet af amnestien.

En vestlig diplomatisk kilde (4) oplyste, at tilhængere eller medlemmer af Muslim Brotherhood risikerer at blive arresteret på blot svage mistanker om oppositionsvirksomhed. Styret er sekulært og imod enhver form for fundamentalisme. Medlemskab af Muslim Brotherhood straffes ifølge gældende lovgivning med døden, men kilden forklarede, at dødsstraffe for medlemskab af Muslim Brotherhood ikke er blevet eksekveret i lang tid. Kilden vurderede, at organisationen muligvis har væbnede celler i landet, og bemærkede generelt, at Muslim Brotherhood er den eneste velorganiserede opposition i Syrien. Kilden vurderede, at organisationen udgør en potentiel trussel imod styret. Det er vanskeligt at vurdere, om der er tale om en reel eller en indbildt trussel, men det ligger fast, at myndighederne opfatter Muslim Brotherhood som den største interne trussel. Kilden forklarede, at enhver, der åbent erklærer sin støtte til Muslim Brotherhood, vil blive arresteret straks. Kilden vurderede imidlertid, at sådanne personer ikke ville blive idømt dødsstraf.

Kilden forklarede videre, at Muslim Brotherhood er imod styrets ideologi, samfundsstrukturen og regimets magtstruktur. Det store flertal af den syriske befolkning er sunni-muslimer og tilhører som sådan ikke regimets inderkreds af alawitter. På trods af dette forhold udgør denne gruppe og særligt dens radikale elementer i form af Muslim Brotherhood den eneste faktor, der kan begrænse regimets udøvelse af magt. Det var ifølge kilden for eksempel muslimske kræfter, der fik gennemtruffet forfatningens krav om, at præsidenten skal være muslim.

Saleem el-Hasan, fra SHRC, oplyste, at Muslim Brotherhood ikke eksisterer som egentlig organisation i Syrien. De eneste tilbageværende medlemmer i Syrien er tidligere politiske fanger. Eventuelle aktiviteter styres udefra, fra eksempelvis Jordan eller lande ved den Persiske Golf. Muslim Brotherhood-medlemmer udfører aktiviteter i Jordan på individuel basis, ikke som organisation. Det skyldes, at organisationens officielle leder i forbindelse med tilnærmelsen mellem Jordan og Syrien blev udvist af Jordan. El-Hasan, oplyste videre, at organisationen ingen aktiviteter har i Syrien og bekræftede, at der er dødsstraf for medlemskab. Da Muslim Brotherhood ikke ønsker, at medlemmer skal risikere at blive idømt dødsstraf, udsteder organisationen ikke medlemskort. Det indebærer for stor risiko. Bevægelsen har dog ifølge kilden mange sympatisører i Syrien, og der forekommer fra tid til anden arrestationer. Personer risikerer uretmæssigt at blive beskyldt for at være medlemmer af Muslim Brotherhood. El-Hasan oplyste, at det eksempelvis kunne være tilfældet for personer, som i private samtaler har udtrykt sympati for bevægelsen.

Siden Hafez al-Assads død har Muslim Brotherhood, ifølge el-Hasan, ved flere lejligheder forsøgt at normalisere forholdet til regimet ved henvendelser til Bashar al-Assad. Styret har dog ikke vist nogen tegn på opblødning i forhold til bevægelsen. El-Hasan vurderede, at langt hovedparten af de personer, der tilbageholdes af politiske årsager er tilhængere eller medlemmer af Muslim Brotherhood. Ifølge kilden har 15.000 personer i siden 1979 i kortere eller længere perioder været "forsvundet" efter at være blevet anholdt af myndighederne. Et stort antal af disse er fortsat "forvundet", og en del af dem er formentlig døde i fangenskab. Kilden anslår, at 95 procent af denne gruppe er medlemmer eller tilhængere af Muslim Brotherhood.

Saleem el-Hasan oplyste, at der i 1999 blev uddelt løbesedler i Damaskus, Homs og Hama. Efterfølgende blev i alt 500 personer arresteret efter et mønster, hvor myndighederne arresterede et antal personer, der bliver tortureret til at angive andre, der derefter blev tilbageholdt. Bekendte eller familie til anholdte var også i risiko for at blive arresteret. Arrestationsbølgen var rettet mod Hizb al-Tahrir (Islamic Liberation Party). I kølvandet på arrestationerne flygtede tusind personer ifølge el-Hasan til Jordan, der efterfølgende udleverede de pågældende til Syrien.

7. Forhold for tilhængere af Rifaat al-Assad

Rifaat al-Assad er afdøde præsident Hafez al-Assads yngre bror og tidligere leder af en af de syriske sikkerhedstjenester samt ansvarlig for nedkæmpelsen af oprør mod styret i slutningen af 70'erne og starten af 80'erne. I 1984 opstod der en magtkamp mellem de to brødre, og Rifaat al-Assad hentede sine styrker ind i Damaskus. Han tabte imidlertid konfrontationen og måtte gå i eksil. Han beholdt dog stadig titlen som vicepræsident frem til februar 1998 og var lejlighedsvis i Syrien, hvor han stadig var involveret i forretninger. Rifaat ejer blandt andet den London-baserede satellit tv-kanal ANN (Arabic News Network), som indtil Hafez al-Assads død var relativ loyal overfor styret i Damaskus. I september 1999 blev der foretaget arrestationer af Rifaat al-Assads støtter, og i oktober 1999 angreb syriske styrker, hvad der blev betegnet som en illegal havn. Havnen, der ligger i Latakia, var ejet af Rifaat al-Assad. Angrebet blev udført med tunge våben, kampene varede flere timer, og op mod 700 mennesker blev dræbt. Magtkampen i al-Assad-familien genoplivedes i forbindelse med Hafez al-Assads død i juni 2000, og Rifaat al-Assad forsøgte uden held at udfordre Bashar al-Assad, der endog fik støtte af Rifaat al-Assads søn.

Saleem el-Hasan, SHRC, oplyste, at Rifaat al-Assad havde sin egen velbevæbnede militære enhed på 35.000 mand. Styrken er i dag opløst og indrulleret i hæren. El-Hasan forklarede, at da de to brødre er fra samme religiøse mindretal, er det meget få Rifaat-støtter, der bliver forfulgt. El-Hasan vurderede, at kun de mest loyale ledere blandt Rifaat al-Assads støtter risikerer forfølgelse, og der er ingen problemer forbundet med at have en baggrund som tilhænger af Rifaat al-Assad. Åben støtte til Rifaat al-Assad kan dog medføre repressalier. Ifølge Saleem el-Hasan har de fleste Rifaat-støtter i Syrien i dag poster i hæren eller forretninger.

En vestlig diplomatisk kilde (4) beskrev konflikten mellem Hafez og Rifaat al-Assad som en klassisk mellemøstlig konflikt mellem brødre. Uanset konflikten er de stadig brødre. Rifaat al-Assad skulle efter sit nederlag til Hafez al-Assad holde sig ude af politik, og koncentrere sig om sine forretninger. I det øjeblik han overtræder den grænse kan der blive slået ned på Rifaats tilhængere. Siden begivenhederne i 1984 er alle Rifaat al-Assads støtter i høje positioner blevet udstødt af styret. Kilden havde ikke kendskab til arrestationer, men der forekommer chikane og overvågning af Rifaat al-Assad-støtter. Medlemmer af Rifaat al-Assads familie opholder sig dog stadig i Syrien, hvor de lever et liv i luksus.

8. Forhold for kvinder i Syrien

Womens General Union (WGU) er en myndighedskontrolleret syrisk kvindeorganisation

Hana Ardoura, leder af organisationens kontor for eksterne relationer, oplyste, at WGU er den eneste deciderede kvindeorganisation i Syrien. Der findes imidlertid enkelte velgørenhedsorganisationer, som yder en vis støtte til kvinder. WGU har afdelinger overalt i Syrien og rummer desuden specialiserede afdelinger for f.eks. sundhed, børneanliggender og kulturelle anliggender. Alle WGU's afdelinger arbejder efter årsplaner, hvis målopfyldelse vurderes på årlige konferencer.

Ardoura oplyste, at kvindefrigørelsen er en naturlig del af udviklingen i det syriske samfund, og at man er nået vidt i den henseende. Kvinder og mænd har i dag lige adgang til skole og videreuddannelse, der er på begge områder ca. 50 procent kvinder og 50 procent mænd under uddannelse. Kvinder har ligeledes adgang til indflydelsesrige jobs og høje embeder. Således er der i dag to kvindelige ministre i regeringen.

Ardoura oplyste desuden, at kønsrelateret forfølgelse ikke er et generelt problem i Syrien. Kvinden opfattes i det syriske samfund som ligeværdig. Overgreb imod kvinder forekommer imidlertid overalt i verden, og der forekommer også tilfælde i Syrien. WGU har løbende undersøgt konkrete sager vedrørende hustruvold, og organisationen har et særligt rådgivningskontor, som tager sig af disse tilfælde. Ardoura påpegede, at syrisk lovgivning beskytter kvinder mod kønsrelateret forfølgelse. Domstolene har således mulighed for at tage sådanne sager op, hvis en kvinde, som har været udsat for overgreb, henvender sig til myndighederne.

En vestlig diplomatisk kilde (2) vurderede, at kvinder, som har været udsat for hustruvold, i teorien har mulighed for at søge myndighedernes beskyttelse. I praksis kan kvinder i sådanne tilfælde imidlertid ikke være sikre på, at myndighederne vil være i stand til eller vil have tilstrækkelig vilje til at beskytte vedkommende. Kilden oplyste, at kvinden har mange rettigheder ifølge den syriske lovgivning. Mandens stilling er imidlertid stadig markant bedre, hvilket kan aflæses på områder som f.eks. forældremyndighed og skilsmisse. Kilden påpegede, at der forekommer diskrimination af kvinder i Syrien, men understregede, at kvinder ikke undertrykkes i Syrien, som det er tilfældet i konservative muslimske lande.

En lokal juridisk kilde oplyste, at hustruvold er næsten tabu i Syrien, selvom der kan spores en begyndende opmærksomhed om problemet. For eksempel arrangeres der i dag kvindeseminarer og foredrag om dette emne.

Kilden har selv holdt foredrag om hustruvold, og opfattede det som betegnende for opfattelsen af emnet i Syrien, at de kvindelige tilhørere reagerede med vrede på foredraget. De var således meget skeptiske overfor foredragets konklusion om, at hustruvold i vid udstrækning forekommer i Syrien.

Kilden oplyste videre, at der i Syrien ikke eksisterer kvindehjem, dvs. institutioner, som kan huse kvinder, som er flygtet fra f.eks. vold i ægteskabet. Der eksisterer heller ikke hverken rehabiliteringscentre eller rådgivningscentre. Kilden påpegede, at de få ikke-statslige

kvindeorganisationer i Syrien generelt mangler penge. Det er vanskeligt at få økonomisk støtte fra det offentlige til sådanne organisationer. De syriske myndigheder henviser ved afslag på økonomisk støtte oftest til, at der i Syrien allerede eksisterer kvindeorganisationen WGU, som varetager kvinder rettigheder.

Syrisk lovgivning omfatter ifølge kilden ikke direkte hustruvold. Kvinder, som udsættes for vold i ægteskabet, kan i princippet få udstedt en lægeerklæring og derefter anmode politi og domstole om at rejse sag. Dette er imidlertid socialt meget uacceptabelt og forekommer således sjældent.

Efter den syriske lovgivning straffes voldtægt hårdt, men voldtægt indenfor ægteskabet er ikke omfattet af den relevante § 508 i den syriske straffelov. Definitionen af voldtægt omfatter ikke en ægtemand som lovovertræder i forhold sin kone.

Kilden vurderede, at hustruvold hyppigst forekommer i lavere sociale lag, hvor det ikke opfattes som socialt uacceptabelt. Der er imidlertid også eksempler på, at hustruvold finder sted i højere sociale lag. Kilden tilføjede, at der er gennemført mange uofficielle undersøgelser af omfanget af hustruvold i Syrien, men der findes ingen pålidelige statistikker på området. Kilden understregede, at hustruvold ikke er religiøst, men kulturelt betinget. Hustruvold forekommer blandt såvel kristne som muslimer og drusere.

Ifølge kilden forekommer tvangsægteskab næsten udelukkende i provinsen. I storbyområderne forekommer dette fænomen stort set ikke, da uddannelsesniveaueet blandt syriske kvinder i dag er så højt, at de ikke vil acceptere tvangsægteskab.

Der forekommer ifølge kilden eksempler på æresdrab i Syrien blandt både kristne og muslimer. Kilden oplyste, at æresdrab i mange tilfælde ikke straffes, bl.a. fordi dommeren i denne type sager har myndighed til at benåde gerningsmanden. Desuden viser den pågældende gerningsmand sig ifølge kilden påfaldende ofte at være i stand til at føre vidner, som kan "bekræfte", at gerningsmandens hustru havde seksuel omgang med en anden mand. Kilden oplyste desuden, at æresdrab i medierne ofte beskrives som selvmord.

En vestlig diplomatisk kilde (3) oplyste, at de syriske myndigheder ikke tolererer klanfejder. En person, som bliver truet af sin egen eller en anden klan, kan søge myndighedernes beskyttelse. Myndighederne vil tage anmeldelsen alvorligt og advare den pågældende klan mod at udøve selvtaget i en given klanfejde. Hvis klanfejder alligevel fører til f.eks. selvtaget, vil de syriske myndigheder søge at straffe det. Klanfejder kan ifølge kilden være langvarige, og der kan gå år efter en given konflikt er opstået, inden en klan hævner sig på en anden.

Hvad angår kvinders forhold i øvrigt oplyste kilden, at en syrisk kvinde har mulighed for søge skilsmisse fra sin mand. Kilden har kendskab til kvinder, som har søgt og fået bevilliget skilsmisse, men det har ofte ført til social udstødelse – i nogle tilfælde fra både familiens og svigerfamiliens side. Kilden tilføjede, at en kvinde kan søge skilsmisse alene med henvisning til, at hun ikke ønsker at leve sammen med sin mand længere. Muligheden for skilsmisse eksisterer således. Det er de høje sociale omkostninger, som skal tages i betragtning.

Kilden vurderede, at syriske kvinder i det offentlige liv har næsten samme vilkår som mænd, f.eks. hvad angår løn, uddannelse mv. I privatlivet har syriske kvinder derimod klart ringere vilkår. En mand kan uden problemer opnå skilsmisse, mens kvinder skal kæmpe en lang kamp. Derudover risikerer en kvinde, som på eget initiativ bliver skilt, at stå i en meget ringe situation socialt og

økonomisk bagefter. Hustrubidrag i Syrien er meget begrænsede, og de fleste fraskilte kvinder må flytte hjem til familien, hvilket medfører en række sociale vanskeligheder.

Kilden bemærkede generelt, at det sunni-muslimske befolkningsflertal i Syrien lægger begrænsninger på styrets manøvrer muligheder. Regimet går ind for øgede rettigheder til kvinder, men må tage hensyn til de muslimske kræfter i samfundet. Der foregår en liberalisering i det offentlige rum – for eksempel vedrørende uddannelse – men ikke i privatsfæren. Kvinderne er fanget i magtkampen mellem et sekulært styre og indflydelsesrige muslimske kræfter.

Kilden tilføjede, at kvinden i tilfælde af skilsmisse normalt har forældremyndigheden over pigebørn indtil det 11. år og over drengbørn indtil det 9. år. Derefter overtager faderen forældremyndigheden indtil barnets 18. år, hvorefter barnet selv kan vælge, hvor det vil bo.

Kilden oplyste afslutningsvis, at muslimske kvinder i Syrien ikke må gifte sig med en ikke-muslim, mens det er tilladt for en muslimsk syrisk mand at gifte sig med en kristen eller en druser.

Ifølge kilden er WGU en statskontrolleret kvindeorganisation, selvom den af en donor som f.eks. FN støttes som NGO. Kilde påpegede, at WGU's dagsorden hvad angår arbejdet med at assistere kvinder i forskellige på områder er prisværdig nok, men vurderede, at WGU i realiteten ikke har nogen stor betydning som kvindeorganisation. Syriske kvinder, som måtte have behov for hjælp, søger nemlig ifølge kilden ikke assistance hos organisationen, formentlig fordi der er tale om en myndighedskontrolleret organisation.

9. Retsvæsen, fængsler mm.

U.S. Department of State oplyser, at efterretningstjenesterne har en meget magtfuld rolle i det syriske styre. Under den undtagelsestilstand, som har været i kraft i Syrien siden 1963, har de forskellige efterretningstjenester udvidede beføjelser til foretage arrestationer uden dommerkendelse på trods af, at dette ifølge den eksisterende straffelov er forbudt.

I sager, hvor der er mistanke om lovovertrædelser af politisk eller sikkerhedsmæssig karakter, foregår arrestationer ifølge kilden som oftest i hemmelighed, og de mistænkte risikerer at blive tilbageholdt i længere perioder uden at blive tiltalt for en forbrydelse eller at blive fremstillet for en dommer.

Kilden oplyser desuden, at der p.g.a. undtagelsestilstanden er store restriktioner på ytringsfriheden. Myndighederne fører streng kontrol med udbredelsen af information og tillader ikke kritik af præsidenten, Ba'ath-partiet, militæret eller regimet.¹²

9.1 Retssystemet

En lokal juridisk kilde henviste indledningsvis delegationens opmærksomhed på, at der fortsat hersker undtagelsestilstand i Syrien

Kilden oplyste, at retsvæsenet i Syrien består af civile domstole, militære domstole, den såkaldte Supreme State Security Court (SSSC) og Economic Security Court (ESC). SSSC behandler, hvad myndighederne betegner som politiske sager og sager, som vedrører statens sikkerhed. ESC behandler sager vedrørende økonomisk kriminalitet.

U.S. Department of State fastslår, at SSSC og ESC har hjemmel i de regler, som er i kraft i Syrien som følge af undtagelsestilstanden og ikke i den ordinære lovgivning. De forfatningsmæssige regler, som sikrer den anklagede visse rettigheder, omfatter således ikke personer, som retsforfølges ved SSSC eller ESC. Kilden henviser til, at anklager imod tiltalte ved SSSC ofte er meget vage og tilsyneladende omfatter anklager for at udøve almindelige politiske rettigheder såsom ytringsfrihed. Ifølge kilden kan SSSC p.g.a. undtagelsestilstanden f.eks. retsforfølge enhver, som ”modarbejder revolutionens mål”.¹³

En lokal juridisk kilde fastslog, at det typisk er sager imod personer, som er eller mistænkes for at være i politisk opposition til det syriske regime, der føres ved SSSC. Kilden understregede, at der er tale om skinretssager. Man kan bestemt ikke regne med, at anklagede får en retfærdig rettergang.

¹² US Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *Country Reports on Human Rights Practices 2000, Syria*, Washington februar 2001, s. 1-5

¹³ Ibid, s. 5

Det fremgår af U.S. Department of State, at anklagede i retssager, som føres ved SSSC, ikke er sikret adgang til deres advokat før retssagen, ligesom advokaten ikke har adgang til de indledende retsforhør af sin klient. Sager ved SSSC er oftest baseret på tilståelser.¹⁴

En vestlig diplomatisk kilde (4) oplyste, at myndighederne i Syrien tidligere førte såkaldte politiske sager i SSSC. I dag er man begyndt i nogle tilfælde at føre sådanne politiske sager ved andre domstole, endog ved civile domstole. Kilden vurderede, at sager som føres ved civile domstole ikke nødvendigvis er mere retfærdige end sager ført ved SSSC. Kilden tilføjede, at undtagelsestilstanden i Syrien medfører, at myndighederne har udvidede muligheder for at tilbageholde folk uden dommerkendelse. Retfærdig rettergang i europæisk forstand er ifølge kilden ikke sikret i Syrien, og det skyldes bl.a. den udbredte korruption, som hersker i retssystemet.

Saleem el-Hasan, SHRC i London, påpegede ligeledes, at de syriske myndigheder er begyndt i nogle tilfælde at retsforfølge personer, som anses som politiske modstandere, ved de civile domstole. Det foregik tidligere næsten konsekvent ved SSSC.

Hvor anklagerne imod politiske modstandere tidligere oftest var f.eks. ”forræderi” eller ”statsfjendtlig virksomhed”, forekommer der i dag ifølge el-Hasan tiltale imod politiske modstandere for civile lovovertrædelser. Han oplyste, at et medlem af den såkaldte ”civil rights movement” i Syrien, som blev anholdt af myndighederne i august 2001, tilsyneladende vil blive anklaget for skattesvig. Det blev understreget, at der er tale om falske anklager. Kilden vurderede, at det kunne være tegn på en ændring af styrets generelle taktik imod den politiske opposition. Ved at retsforfølge politiske modstandere ved civile domstole for civile lovovertrædelser håber de syriske myndigheder muligvis at undgå noget af den negative omtale, som retssager ved SSSC giver.

El-Hasan fastslog, at de civile domstole har en langt mere gennemsigtig procedure end SSSC, ESC og de militære domstole, hvor retssager primært føres bag lukkede døre. Ifølge kilden er der eksempler på, at retssager ved militære domstole har varet få minutter. Ved almindelige retssager ved de civile domstole forekommer frifindelser, mens kilden ikke havde kendskab til eksempler på frifindelser i politiske sager.

9.2 Politiske fanger

Der findes ifølge AI fortsat politiske fanger i syriske fængsler. Der gennemføres jævnligt amnestier for politiske fanger, senest i november 2000, hvor op til 600 fanger menes at være blevet løsladt. Blandt de personer, som er fængslet af politiske årsager, fandtes ifølge AI i 1998 bl.a. medlemmer af Muslim Brotherhood, medlemmer af den pro-irakiske gren af Ba’ath-partiet og palæstinensere.¹⁵

Ifølge AI har de masseløsladelser, som jævnligt er foretaget i Syrien siden 1991, nedbragt antallet af politiske fanger fra flere tusinde til nogle få hundrede.¹⁶

¹⁴ Ibid, s. 5

¹⁵ Amnesty International, *Report 2001*, London 2001, s. 233-235

¹⁶ Amnesty International, *Syria – Tadmur Military Prison: torture, despair and dehumanisation*, London September 2001, indledning.

Saleem El-Hasan, SHRC, oplyste, at der fortsat er et betydeligt antal politiske fanger i syriske fængsler. De politiske fanger tilhører alle grene af den politiske opposition i Syrien, særligt Muslim Brotherhood. Antallet af personer, som er forvundet i myndighedernes varetægt, er fortsat stort (se kapitel 6).

El-Hasan oplyste, at antallet af politiske fanger har været faldende de seneste år, selvom der også de seneste år har fundet fængsling sted af personer, som opfattes som en trussel imod regimet. I 1999 blev omkring 500 personer ifølge kilden således arresteret (se kapitel 6).

El-Hasan henledte desuden opmærksomheden på den såkaldte "civil rights movement" som eksempel på nylige arrestationer af personer, som regnes for at udgøre en trussel imod det syriske styre. Denne "civil rights movement" er en gruppe intellektuelle, advokater mv., som efter Bashar al-Assad kom til magten i 2000, offentligt har foreslået reformer af det syriske samfund. Kilden oplyste, at ti medlemmer af denne bevægelse i Syrien i august og september 2001 blev anholdt af myndighederne. De er fortsat tilbageholdt og afventer retsforfølgelse.

Wa'il, Kheir, leder af Foundation for Human and Humanitarian Rights (FHHRL) Libanon, påpegede, at selv de syriske myndigheder erkender, at en del af de løsladte politiske fanger er blevet frigivet, fordi der ikke var beviser imod dem.

9.3 Fængsler og tortur

En lang række kilder bekræftede eksistensen af et fængsel i Tadmur ved Palmyra i det centrale Syrien. Tadmur er ifølge kilderne et berygtet militærfængsel, som i vid udstrækning anvendes til politiske fanger. I 1996 udgav Human Rights Watch en rapport om Tadmur-fængslet. I september 2001 udgav også AI en rapport om Tadmur-fængslet. I indledningen af denne rapport pointerer AI, at "militærfængslet i Tadmur lader til at være indrettet til at påføre fangerne så megen lidelse, ydmygelse og frygt som muligt..."¹⁷

Saleem el-Hasan, SHRC i London, beskrev Tadmur som et af de værste fængsler i Syrien. Han tilføjede imidlertid, at der er flere andre fængsler i landet, hvor forholdene er ligeså slemme. Som eksempel henviste han til den såkaldte "Palestine Branch", der tidligere var forhørscenter for palæstinensiske fanger. I dag er "Palestine Branch" et såkaldt "detention centre", hvor ikke alene palæstinensiske fanger tilbageholdes. El-Hasan oplyste, at mange fængsler drives af den ene eller anden efterretningstjeneste.

U.S. Department of State beskriver fængselsforholdene i Syrien som generelt dårlige, og de lever ifølge kilden ikke op til internationale minimumsstandarder. Desuden, påpeger kilden, er forholdene for politiske fanger værre end for ikke-politiske fanger.¹⁸

Ifølge el-Hasan anvendes mishandling og tortur fortsat systematisk af de syriske myndigheder. Ifølge kilden er tortur nærmest en norm i forbindelse med tilbageholdelse af såkaldte politiske fanger. Kilden tilføjede i den forbindelse, at han selv var blevet tortureret af en syrisk sikkerhedstjeneste – for ganske vist for mange år siden – i forbindelse med en tilbageholdelse. Han

¹⁷ Amnesty International, *Syria – Tadmur Military Prison: torture, despair and dehumanisation*, London September 2001, indledning.

¹⁸ US Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *Country Reports on Human Rights Practices 2000, Syria*, Washington februar 2001, s. 3

blev afhentet på den skole, hvor han arbejdede og blev allerede under transport til fængslet tævet. Under selve tilbageholdelsen blev han lagt i et stort bildæk i otte timer, hvorved han fik varige skader på rygsøjlen. Desuden fik han brækket næsen. Kilden blev tilbageholdt af sikkerhedstjenesten i 10 dage, selvom de allerede efter to dage fandt ud af, at de havde arresteret en forkert person, som blot havde samme navn som den person, de eftersøgte.

El-Hasan påpegede, at myndighedspersoner er beskyttet imod retsforfølgning for anvendelse af tortur af de regler, som er gældende p.g.a. undtagelsestilstanden.

En vestlig diplomatisk kilde (4) vurderede, at en person, som bliver tilbageholdt og afhørt af de syriske myndigheder, er i stor risiko for at blive udsat for tortur.

AI påpeger i sin årsrapport 2001, at organisationen i 2000 modtog færre indrapporteringer om tortur i Syrien. AI fastslår imidlertid også, at "det system, som muliggør anvendelsen af tortur fortsat er intakt". Desuden fastslår AI, at systematisk mishandling og tortur af politiske fanger fortsat finder sted i Tadmur, og andre forhørscentre, inklusive "Palestine Branch" .

U.S. Department of State oplyser, at der i 2000 var troværdige rapporter om, at sikkerhedstjenesterne fortsat anvender tortur. Kilden fremhæver desuden, at der er størst sandsynlighed for, at tortur forekommer i de forhørscentre som drives af forskellige efterretningstjenester. Risikoen for tortur er ifølge kilden særlig stor i den fase, hvor myndighederne fra tilbageholdte forsøger at fremskaffe tilståelser eller oplysninger om medskyldige .¹⁹

¹⁹ US Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *Country Reports on Human Rights Practices 2000, Syria*, Washington februar 2001, s. 2

10. Konsulterede kilder

Abbas, Mahmoud M., Children & Youth Centre, Sabra og Chatila, Beirut, Libanon.

Al-Batal, Mohammed, Foreign Relations Committee, Democratic Front for the Liberation of Palestine (DFLP), Damaskus, Syrien.

Al-Karaki, Mahmoud, Chef for KDP's lokale kontor i Qamishli. Qamishli, Syrien.

Ardoura, Hana, leder af kontor for eksterne anliggender i "Womens General Union", Damaskus, Syrien.

Deasy, Daniel, vice-direktør United Nations Works and Relief Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA), Beirut, Libanon.

El-Hasan, Saleem, Syrian Human Rights Commission (SHRC) London, Storbritannien.

Khalil, Abu, næstformand i udenrigskomiteén i Popular Front for the Liberation of Palestine, (PFLP), Damaskus, Syrien.

Kheir, Wa'il, leder af Foundation for Human and Humanitarian Rights (FHHRL), Beirut, Libanon.

Lokal juridisk kilde, Damaskus, Syrien.

Lokal juridisk kilde, Beirut, Libanon

McDowall, David, historiker og forsker, forfatter til: The Kurds of Syria, London, Storbritannien.

Mostafa, Ali, Director of General Authority for Palestinian Arab Refugees (GAPAR), Damaskus, Syrien.

Moud, Hamad, palæstinensiske journalist og forfatter, Damaskus, Syrien.

Natour, Suheil, palæstinensisk jurist, DFLP, Mar Elias, Beirut, Libanon.

Nouicer, Radhouane, leder af United Nations High Commissioner For Refugees (UNHCR) i Syrien, Damaskus, Syrien.

Saidi, Rafik, leder af United Nations High Commissioner For Refugees (UNHCR), Beirut, Libanon.

Syriens militære efterretningstjeneste, Qamishli, Syrien.

Vestlig diplomatisk kilde (1), Damaskus, Syrien.

Vestlig diplomatisk kilde (2), Damaskus, Syrien.

Vestlig diplomatisk kilde (3), Damaskus, Syrien.

Vestlig diplomatisk kilde (4), Damaskus, Syrien.

Vestlig diplomatisk kilde (5), Damaskus, Syrien.

Williams, Angela, leder af United Nations Works and Relief Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA) i Syrien, Damaskus, Syrien.

Yildiz, Kerim, præsident for Kurdish Human Rights Project, London, Storbritannien.

11. Litteraturliste

Amnesty International, *Report 2001*, London 2001.

Amnesty International, *Syria – Tadmur Military Prison: torture, despair and dehumanisation*, London September 2001.

Anders Strindberg, *The Damascus-Based Alliance of Palestinian Forces: A Primer*, Journal Of Palestine Studies, XXIX no.3, side 60-76, forår 2000.

Economist Intelligence Unit, *Country Report Syria*, London 2001.

Human Rights Watch, *The Silenced Kurds*, London 1996.

Jerichow, Anders og Simonsen, Jørgen Bæk, *Mellemøstens hvem, hvad, hvor*, København 1992.

Mostyn, Trevor og Hourani, Albert, *The Cambridge Encyclopedia of the Middle East and North Africa*, Cambridge 1988.

Mouavad, Ray J., *Country Survey: Syria and Iraq – Repression*, Middle East Quarterly, vinter 2001.

Kurdish Human Rights Project, *The Kurds of Syria*, London december 1998.

Regional Surveys of the World, *The Middle East and North Africa 2001*, Europa Publications, London oktober 2000.

United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East, *UNRWA and Palestine Refugees in 50 years 1950-2000*, Gaza 2000.

US Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, *Country Reports on Human Rights Practices 2000, Syria*, Washington februar 2001.

12. Anvendte forkortelser

APF – Alliance of Palestinian Forces

AI – Amnesty International

DFLP – Democratic Front for the Liberation of Palestine

ESC - Economic Security Court

FHHRL – Foundation for Human and Humanitarian Rights, Lebanon

GAPAR – General Authority for Palestine Arab Refugees

KHRP – Kurdish Human Rights Project

KDP – Kurdish Democratic Party

PA - Palestinian National Authority

PFLP – Popular Front for the Liberation of Palestine

PFLP-GC - Popular Front for the Liberation of Palestine-General Command

PIJ – Palestinian Islamic Jihad

PKK – Partia Karkaren Kurdistan

PLF – Palestinian Liberation Front

PLO – Palestine Liberation Organization

PPSF – Palestinian Popular Struggle Front

PRCP – Palestinian Revolutionary Communist Party

SHRC – Syrian Human Rights Committee

SSSC – Supreme State Security Court

UNRWA - United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East

WGU - Women's General Union

Bilag 1: Kort over Syrien (University of Texas at Austin – General Libraries 1990)